

SLOVENSKI

vestnik

Letnik XVII.

Celovec, petek, 27. julij 1962

Štev. 30 (1054)

„Če berlinske krize ne bi bilo...“

Ko so ta ponedeljek zunanji ministri štirinajstih držav v Ženevi podpisali sporazum o Laosu, je bila tudi v mednarodnem pomenu potegnjena črta pod problem, ki je doslej predstavljal eno najbolj nevarnih žarišč hladne vojne. Toda kot rečeno samo eno, kajti kherati pozna današnji svet še vrsto drugih, nič manj nevarnih žarišč, pri katerih korak od hladne do vroče vojne nikakor ni tako velik, kot bi morda izgledalo na prvi pogled.

Eno izmed teh trenutno najbolj aktualnih vprašanj je nedvomno tako imenovana »berlinska kriza« v ožjem in nemški problem v širšem pomenu. Zato ni slučaj, da so zunanji ministri štirih velikih sil, ko so se zbrali v Ženevi, da dajo svoj blagoslov končno doseženemu sporazumu o Laosu, to priložnost izkoristili prav za to, da izmenjajo svoja mnenja o Berlinu in Nemčiji. Seveda nihče ni pričakoval, da bo pri teh razgovorih dosežen kakršen koli konkreten sporazum o teh problemih, kljub temu pa je zapustilo srečanje štirih »velikih« gotov občutek razočaranja, saj je postalo jasno, da odgovorni državniki v sedanjem položaju očitno niti niso zainteresirani na tem, da bi se zadeva premaknila z mrtve točke. Nasprotno, čedalje bolj se vsiljuje mnenje, da imajo določeni krogi le eno željo: ohraniti stanje napetosti in s tem tudi v bodoče zagotoviti možnosti nevarne igre s hladno vojno.

Morda zveni to nekoliko čudno, če pa pogledamo malo za kulise te igre, bomo takoj spoznali, koliko žalostne resnice je na tem.

Še najbolj karakteristična je v tej zvezi blazna »logika« tistih ameriških krogov, ki z oboroževalno tekmo delajo dobre kupčije in na račun vojne nevarnosti kopičijo svoje dobičke. S silo svojih milijonov in milijard, pribarantanih s strahom in solzami celih narodov širom sveta, ti krogi odločilno posegajo tudi v politično življenje in v veliki meri usmerjajo politiko ameriške vlade, politiko zadajevanja in celo zaostrovanja že dovolj nevarne hladne vojne.

»Če bi ne prišlo do berlinske krize, bi si jo bilo treba izmisliti,« je svoječasno zapisal znani ameriški komentator Joseph Barry v »New York Post«. Kakor zveni ta ugotovitev morda gorostasna, pa v resnici le ni tako neverjetna, marveč le izraz in odkritosrčno priznanje ljudi, ki se zavedajo, da bi bilo z morebitno pomiritvijo v svetu nenadoma konec njihovih dobičkanosnih poslov. Zato je tem ljudem berlinska kriza prav tako »nujnost« kot so jim »nujnosti« tudi številna druga žarišča po svetu, zavedajoč se, da bi se jim zamajala tla pod nogami, če bi na svetu prišlo do pomiritve. Da pa do tega ne bi prišlo, so si izmislili strašilo o komunistični nevarnosti in ga razvili v pravo »industrijo strahu«, od katere živi danes skoraj četrtina ali vsaj petina ameriškega prebivalstva.

Kam je privedlo Ameriko to načrtno ustvarjanje strahu, ki se — kot kaže prej omenjeni citat iz »New York Post« — niti pred zlonamernim izmišljanjem novih žarišč hladne vojne ne bi ustavilo, nam zelo jasno pove izjava, ki jo je v tej zvezi podal ameriški senator Ralph Flanders. Dejal je: »Prisiljeni smo žrtvovati lastno svobodo in naš ameriški način življenja spremeniti v kasarniško organizacijo države.« Čeprav je senator morda nekoliko pretiraval, pa se ameriški finančni in vojaški krogi kljub temu z vsemi silami trudijo, da bi ohranili in po možnosti še utrdili razmere, v katerih je zajamčen neoviran procvet »industrije strahu«. Pri tem grede celo tako daleč, da v najbolj temnih barvah slikajo »posledice«, ki bi jih imela za ameriško gospodarstvo ukinitve oboroževalne proizvodnje in nesramno govorijo o gospodarski katastrofi, ki da bi zajela Ameriko, če bi na svetu prišlo do zblizanja, do pomiritve.

Ob taki psihizi se pač ni treba čuditi, če se potem porodijo gorostasnosti, kakršno je na primer objavil ameriški list »Nation«, ki je z vso resnostjo zapisal tudi naslednje besede: »Proizvajalci letal in raket, ki so od 85 do 100 odstotkov odvisni od vladnih naročil, ne morejo delati za mir. Prav tako se ne morejo boriti za mir lokalni poslovni ljudje, niti lokalne trgovske zbornice, kajti vsakokrat, ko se neki zastareli tip letal odkloni in vsakokrat, ko se neko oporišče ukine, nastane vprašanje zaposlitve tisočev in tisočev ljudi... Mi smo

Avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina

le delno upošteva pravice in enakopravnost slovenskega prebivalstva

Po dolgotrajnih razpravah je italijanska poslanska zbornica sprejela zakon o ustanovitvi avtonomne dežele Furlanija-Juljska krajina, ki zajema ozemlja sedanjih provinc Gorice in Vidma ter občin Trsta, Devina-Nabrežine, Repentabra, Milj, Doline in Zgonika. Glavno mesto te dežele je Trst.

Ustanovitev te avtonomne dežele je velikega pomena tudi za slovensko narodnostno skupino v Italiji, saj obsega razen Beneške Slovenije celotno ozemlje, kjer prebivajo Slovenci. Zato je slovenska manjšina v tej zvezi tudi stavila svoje konkretne želje in zahteve ter pričakuje, da bo nova ureditev izboljšala njen položaj s tem, da bodo končno tudi Slovenci v Italiji dosegli svoje po ustavi in mednarodnih pogodbah zajamčene pravice in enakopravnost.

Dejansko je v enem izmed členov novega zakona tudi posebej poudarjeno, da se v avtonomni deželi Furlanija-Juljska krajina »priznava enakost pravic in ravnanja vsem državljanom, ne glede na etnično skupino, kateri pripadajo, z zavarovanjem njihovih etničnih in kulturnih značilnosti«. Pač pa v slovenskih vrstah poudarjajo, da v zakonu Slovenci nikjer niso posebej omenjeni in da njihove pravice tudi niso konkretno zajamčene. Tozadevno so socialistični in komunistični poslanci med razpravo predložili dopolnilne predloge, ki pa so našli na oster odpor pri desničarskih ekstremistih, zlasti pri fašistih, monarhistih in liberalcih, in jih je nato zavrnil tudi predstavnik vladne krščanske stranke, ki je zatrjeval, da »vlada meni, da je že popolnoma zaščitila slovensko manjšino«. Ob tej priložnosti je vladni predstavnik dejal, da »vlada ponovno potrjuje svojo obvezo, da zaščiti vse pravice slovenskih manjšin v Gorici in Trstu, da bi ustvarili vzdušje miroljubnega sožitja med tamkajšnjim prebivalstvom«.

Vsekakor pa je treba ugotoviti, da je med lepimi besedami in obljubami ter dejanskimi razmerami še vedno velika razlika. Zato Slovenci v Italiji ustanovitve avtonomne dežele Furlanija-Juljska krajina ne morejo pozdraviti s polnim zadovoljstvom, saj so bile tudi s tem zakonom le delno upoštewane njihove pravice in enakopravnost.

Tudi Sovjetska zveza napoveduje jedrske poskuse

Kot odgovor na sedanjo serijo ameriških jedrskih poskusov je tudi sovjetska vlada sklenila začeti poskuse z najnovejšimi tipi sovjetskega jedrskega orožja. V tozadevnem sporočilu je rečeno, da je bila sovjetska vlada prisiljena to storiti, kajti eksplozije ameriških atomskih bomb na območju Božičnih otokov so imele svoj odmev in kot neizbežen odgovor — sovjetske jedrske poskuse.

Ko je moskovski radio komentiral to odločitev, je poudaril, da gre za »zelo pomembno in odgovorno odločitev«. Pri tem nikakor ni zmanjševal nevarnosti nadaljnega tekmovanja v oborožitvi, pač pa naglasil, da je bila Sovjetska zveza vedno za prekinitev jedrskih poskusov, vendar so jo zdaj spet prisilili, da odgovori s protiukrepi na ameriške poskuse. Po sovjetskem mnenju se ameriška vlada dobro zaveda, da njeni poskusi silijo tudi sovjetsko vlado, da začne s podobnimi poskusi, pač pa bo leta stari vse ukrepe, da bo radioaktivno žarčenje

V marcu 1963:

Svetovni teden proti lakoti

Generalni tajnik Organizacije združenih narodov U Tant in direktor organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) sta sporočila, da bodo v marcu 1963 organizirali »svetovni teden proti lakoti«. Ta teden ima namen opozoriti svetovno javno mnenje na revščino 1500 milijonov ljudi, ki so podhranjeni in trpe lakoto. Zato skušajo doseči, da bi v okviru splošnega gospodarskega in socialnega razvoja sprejeli potrebne ukrepe, da bi zagotovili vsem ljudem ustrezno prehrano.

zato vezani na oboroževalno tekmo, v kateri je podpiranje napetosti potrebno, proizvodnja ustrahovalnega orožja pa za nas življenjska... Ta tekma neizbežno vodi do vojne eksplozije in do uničenja sveta. Toda mi nimamo avtodiscipline, niti volje, da bi skušali to prekiniti.

Tukaj se mora človek nehoti vprašati, ali so taki ljudje še pri zdravi pameti? Na svetu je na stotine milijonov ljudi, ki niso nikoli dovolj siti, na stotine milijonov ljudi, ki sploh ne vedo za dobrobiti civilizacije, v Ameriki pa se igrajo hladno vojno, da bi mogli kopičiti profite, pa čeprav sami izjavljajo, da to nujno vodi v katastrofo!

kar se da omejila, pri čemer da je Sovjetska zveza že dosegla pomembne uspehe.

Napoved nove serije sovjetskih jedrskih poskusov so komentirali tudi na Zahodu in je ameriško zunanje ministrstvo v svojem prvem uradnem komentarju označilo sovjetsko sporočilo o obnovitvi jedrskih poskusov kot »vznemirljivo«. Prav tako je predstavnik britanskega zunanjega ministrstva v tej zvezi izjavil, da britanska vlada obsoja začetek novih sovjetskih jedrskih poskusov. Zakaj tega ni napravila tudi v primeru Amerike?

Zadnje dejanje pred razpustom:

Parlament izglasoval nove šolske zakone

V sredo je imel parlament svojo zadnjo sejo pred razpustom in razpisom novih državnozbornskih volitev, ki bodo — kot smo v našem listu že poročali — 18. novembra letos. Na tej seji se je bavil z obširno materijo nove šolske zakonodaje in po razmeroma kratki razpravi izglasoval nove šolske zakone, ki bodo nadomestili trenutno veljavni šolski zakon iz leta 1869.

Če upoštevamo, da se priprave za nove šolske zakone vlečejo že od leta 1946 in je prišlo v tem času pogosto do precej ostrih nasprotij v stališču posameznih strank in interesnih krogov, potem je vsekakor značilno, da je bil v parlamentu dosežen sporazum o tem problemu na eni sami seji. Tudi v razpravi, v kolikor je razvidno iz tozadevnih poročil v dnevnem tisku, ni bilo govora o podrobnostih nove šolske zakonodaje, marveč so govorniki obeh vladnih strank dali ves poudarek le dej-

Vlada potrjuje prejem vlog koroških Slovencev

Urad zveznega kanclerja je potrdil prejem vloge Slovenske prosvetne zveze s stališčem k novemu šolskemu zakonu in sporočil, da je g. zvezni kancler na seji dne 10. julija 1962 poročal o vlogi ministrskemu svetu.

Prav tako je zunanje ministrstvo potrdilo prejem predloga Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev za uporabo sredstev, ki so v zveznem finančnem zakonu 1962 predvidena za namene in ustanove slovenske manjšine na Koroškem. V tej zvezi ministrstvo sporoča, da je za preverbo predlogov za uporabo teh sredstev pristojen v prvi vrsti urad koroške deželne vlade in nato zvezno finančno ministrstvo. Osrednji organizaciji koroških Slovencev sta svoj predlog že svoječasno posredovali tudi na obe pristojni mesti.

Bo prišlo do avstrijsko — italijanskih pogajanj o Južni Tirolski?

Da bi vprašanje Južne Tirolske spet makenili z mrtve točke, je Avstrija svoječasno predlagala Italiji nov sestanek obeh zunanjih ministrov, ki naj bi se sestala v dneh od 22. do 26. julija letos. Vse je že kazalo, da bo res prišlo do takega srečanja in je bilo govora tudi o tem, da se bosta Kreisky in Piccioni sestala še pred 28. julijem, ko se v Bruslju začne posvetovanje EWG, na katerem bo zunanji minister dr. Kreisky zastopal stališče Avstrije glede pristopa k skupnem tržišču.

Te dni pa je predstavnik italijanskega zunanjega ministrstva izjavil, da sicer obstoja tudi na italijanski strani pripravljenost na take razgovore, vendar zadeva še ni tako daleč dozorela, da bi že lahko določili datum srečanja zunanjih ministrov obeh držav.

stvu, da pomeni doseženi sporazum dogodek zgodovinskega pomena.

Najvažnejša novost, ki je bila uvedena v avstrijsko šolstvo z novimi zakoni, je gotovo določilo o devetletni šolski obveznosti: dosedanjim osmim letom se bo pridružilo še 9. šolsko leto, ki je zamišljeno kot prehod iz šolskega v poklicno življenje mladine. Zelo važna je tudi nova ureditev o vzgoji učiteljskega naraščaja, »kompromis v pravem pomenu besede« pomeni sporazum o privatnih in predvsem konfesionalnih šolah, prav tako pa bo spet uvedena tako imenovana kolegialna šolska nadzorna oblast.

Kakor znano, smo v zvezi s šolsko reformo tudi koroški Slovenci predložili pristojnim mestom svoje želje in zahteve. Vendar iz dosedanjih poročil o razpravi v parlamentu ni razvidno, če so bili ti predlogi tudi upoštevani.

„Vojna napoved“ tekmi med cenami in plačami

Avstrijski dnevni tisk je zadnje dni poln bojevitih naslovov in člankov, ki vsi so posvečeni le enemu problemu: čedalje nevarnejšemu razvoju tekme med cenami in plačami. Iz najrazličnejših poročil je razvidno, da je bil tej tekmi napovedan boj; zaenkrat vsaj v besedah in ostaja le upanje, da bodo besedam čim prej sledila tudi dejanja, po možnosti tudi tako odločna, kajti tekma med cenami in plačami že nevarno ogroža stabilnost šilinga.

Prejšnji teden se je s tem problemom zelo izčrpno bavila paritetna komisija, nato je sledilo posvetovanje ministrskega odbora za gospodarska vprašanja in na torkovi seji je o tem razpravljal še ministrski svet. Poleg tega sta k perečim gospodarskim problemom zavzeli stališče obe vladni stranki na tiskovnih konferencah, medtem ko je SPÖ predložila tudi še poseben program, ki vsebuje konkretne predloge za gospodarsko stabilizacijo. In končno je bila tem vprašanjem posvečena še zadnja seja vodstva avstrijskih sindikatov.

Na vseh teh sejah in posvetovanjih so prišli do zaključka, da je treba podvzeti odločne ukrepe proti sedanji tekmi med cenami in plačami, ker bi se sicer avstrijsko gospodarstvo znašlo v resni krizi. Pač pa so se v tej zvezi spet v vsej javnosti pokazale bistvene razlike v gledanju na te probleme odnosno na njih rešitev na eni strani pri SPÖ in na drugi strani pri ÖVP. Zato bo tudi vsak morebitni ukrep mogel nastati le na podlagi kompromisa med obema strankama, ki pa sta zdaj že močno zaposleni s pripravami na jesenske državnozbornske volitve.

Hladna vojna in gospodarsko sodelovanje

Hladna vojna je povzročila globoke spremembe tako v svetovnem gospodarstvu kakor tudi v mednarodnih gospodarskih odnosih in s tem še bolj zaostrela in poslabšala položaj razvijajočih se držav. Predvsem s tem, da je neustaljenost mednarodnega položaja spreminila v trajen in stalen činitelj in da je še poudarila odnose neenakopravnosti, vmešavanja v notranje zadeve drugih, zlasti manjših držav, uveljavila pritisk in silo (vojaško, politično in gospodarsko) kot sredstva za doseg doletenih smotrov.

Vse to je vplivalo, da so se spremenili praktični smisel, značaj, smotri in oblike mednarodnega gospodarskega sodelovanja, oziroma, da se popačenja, značilna za mednarodne politične odnose, prenašajo zmerom bolj tudi na področje mednarodnih gospodarskih odnosov.

V takih okoliščinah je očitno, da pribajajo razvijajoče se države v čedalje težavnejši položaj. Njihov interes, da se zagotovi trajen in trden mir, ki bi omogočil, da se v celoti posvetijo reševanju svojih gospodarskih vprašanj, in njihov interes, da se razvijajo demokracijski gospodarski odnosi — neposredno nasprotujeta politiki hladne vojne. Skratka, kolikor dalje se stanje hladne vojne v mednarodnih odnosih nadaljuje in pogloblja, toliko bolj je razvijajočim se državam težavneje ustvariti ugodne notranje in zunanje okoliščine za ureditve svojih razvojnih programov. Torej je njihova naravna potreba da se upro taki politiki in da prispevajo k preprečevanju sil in prizadevanj, ki zavirajo krepitev pozitivnih načel miroljubnega sodelovanja v mednarodnih odnosih.

Specifičen pomen te okoliščine v sedanjem času prav lahko v celoti spoznamo. Bloka velikih sil sta v obdobju prevračanja sil in premeščanja teže spopada na novo področje. Tako na eni kot na drugi strani prevladuje, kot vse kaže, mnenje, da trenutno ravnateljstvo sil ne omogoča reševanja velikih političnih vprašanj v soglasju z lastnimi zamislimi in da je zato porušenje trenutnega stanja na račun nasprotnika težko izvedljivo. Od tod tudi usmeritev, da bi spopad med Zahodom in Vzhodom postavili na dolgoročnojšo podlago in ga reševali predvsem z gospodarskimi sredstvi. V tej zvezi si ne prizadevajo samo uskladiti notranje gospodarske politike znotraj blokov, da bi zagotovili hitrejši gospodarski razvoj, marveč oblikujejo tudi ustrezno gospodarsko politiko do razvijajočih se držav, da bi zagotovili blokovski vpliv in dosegli posredno povezavo teh držav z interesi in smotri ene ali druge strani.

Vedeti namreč moramo, da so »prosta igra« s ponudbo in povpraševanjem na svetovnem trgu za izvozne izdelke razvijajočih se držav in diskriminacijske sestavine trgovinske politike industrijsko razvitih držav sestavni deli, v bistvu samo različne metode boja za obrnitev sedanjih odnosov neenakopravnosti, za gospodstvo močnejših in za ovrhanje osamosvojitve bivših kolonij. V tej luči moramo pojmovati tudi stališče velikih sil o dajanju gospodarske pomoči razvijajočim se državam. Prav zato se pojavlja za razvijajoče se države vprašanje skupnega stališča in široke kolektivne akcije za ustvaritev novega razporeditvenega mednarodnih gospodarskih odnosih — kot izredno pomembna naloga.

Zato morajo razvijajoče se države v prizadevanju, da ustvarijo ugodnejše okoliščine in zboljšajo svoj položaj v svetovnem gospodarstvu, reševati kompleksno nalogo spreminjanja bivanja sedanjih odnosov v svetovnem gospodarstvu kot hude dediščine iz obdobja kolonialnega gospodstva. Njihov poglavitni interes je krepitev demokratičnih gospodarskih odnosov, to pa pomeni upoštevanje načel neodvisnosti, enakopravnosti in nevmesavanja, oziroma uveljavitev miroljubnega sožitja v mednarodnem gospodarstvu.

Očitno je, da razvijajoče se države ne morejo iskati rešitve svojih vprašanj izven svetovnega gospodarstva, v osamitvi ali ustvaritvi neke posebne skupine. Spričo prepričanja, da bi morali biti Združeni narodi organizacija, ki bi vodila reševanje mednarodnih vprašanj na nov, demokratičen način, bi bilo naravno in normalno, da se okrepi njihova vloga pri obravnavanju in urejanju mednarodnih gospodarskih vprašanj v skladu z interesi razvijajočih se držav ali v skladu z objektivnimi interesi svetovnega napredka. Dejansko so Združeni narodi edini forum, v katerem bi lahko našli »spoznanje« med razvijajočimi se državami in industrijsko razvitimi državami. To bi okrepilo zaupanje med malimi in velikimi, med razvitimi in nerazvitimi, hkrati pa bi bilo močan prispevek za okrepitev miru in ustaljenosti na svetu. Prav zato je popolnoma razumljivo, da pričakujejo razvijajoče se države, ko nasprotujejo blokovski razcepljenosti in združevanju na kakršnikoli podlagi, da bo svetovna organizacija učinkoviteje vplivala na ta vprašanja.

Avstrijska letalska industrija se hoče uveljaviti na mednarodnem tržišču

Podržavljeno podjetje „Simmering-Graz-Pauker A. G.“, ki je na dobrem glasu — doma in v svetu — po svoji proizvodnji železniških kompozicij in drugih potnih vozil, se je pred nekaj časom odločilo za novo proizvodno panogo: letalsko industrijo, s katero opravlja pionirsko delo v avstrijskem okviru. Trenutno je podjetje na tem, da predstavi domači javnosti svoj prvi proizvod — štirisedežno potniško letalo z dvema motorjema „M 222“, katero je prestalo vse tudi najbolj zahtevne preizkušnje doma in pred mednarodnimi forumi in za katero je zlasti v inozemstvu že precejšnje zanimanje.

Letalo „M 222“ je v pretežni meri izdelano iz domačega materiala ter opremljeno z dvema ameriškim motorjema „Lycoming“ po 200 PS. Povprečna brzina letala znaša 295 km na uro, največja brzina pa dosega tudi nad 330 km/h ter znaša njegov daljinski doseg 1650 km, višina pa 6100 m. Vsekakor je letalo zelo racionalno in potrebuje za eno uro poleta le 58 litrov bencina, tako da more s svojimi 380 litri zaloge leteti 6 ur in mu še vedno ostane polurna zaloga za vsak primer. Tudi glede vzleta in pristanka je letalo prirojeno na mala letališča, saj potrebuje za vzlet in doseg 15 m višine le 300 m dolgo vzletišče, za pristanek pa sploh samo 135 m.

Ravno zaradi teh lastnosti je letalo zelo prikladno kot potniško letalo za službene in privatne polete in bo vzbudilo zanimanje zlasti v vodilnih gospodarskih krogih, torej pri ljudeh, za katere je čas v pravem pomenu besede denar. Če pomislimo, da je samo v Ameriki v prometu že okoli 70.000 podobnih letal, in so tozadavne potrebe čedalje večje tudi drugod po svetu, potem je tudi razumljiv optimizem podjetja, ki zaradi plasiranja na trgu sploh nima skrbi. Pri tem pa je treba upoštevati, da bo novo letalo „M 222“ eno najcenejših svoje vrste, saj bo v serijski proizvodnji značala cena le 900.000 šillingov, kar v primerjavi z enomotornimi in mnogo manj udobnimi letali gofovo ni pretirano. Prvo serijo letal napoveduje podjetje za mesec maj 1963.

Potovalno velepodjetje „Touropa“

velikega gospodarskega pomena tudi za Avstrijo

Kaj je Touropa? Vlaki vozijo s to označbo, vsak teden privozi v Avstrijo sedem posebnih vlakov Touropa z okoli 17 vagoni. Ime Touropa pomeni naslov največjega evropskega potovalnega podjetja s sedežem v Münchenu. Ta brez dvoma kvalificirani potovalni urad ima svoje zastopstvo tudi v Avstriji in sicer v Salzburgu pod vodstvom direktorja Wagnerja.

Na tiskovni konferenci v torek v Celovcu je glavni urednik tiskovnega oddelka Tourope Gökewitz med mnogimi zanimivimi podatki o dejavnosti in vlogi tega nemškega potovalnega veleobrata posebno naglasil, da je glavni potovalni cilj Tourope prav Avstrija in dejal, da zavzema naša država med turističnimi prizadevanji in posredovanjem Tourope prvo

Prirastek prebivalstva in hrane po svetu

Po podatkih statističnega urada pri Organizaciji združenih narodov in kmetijska proizvodnja v Aziji in na Bližnjem vzhodu dober odstotek za prirastkom prebivalstva. V Južni Ameriki je razlika manjša, v Afriki pa je ni. Presežki kmetijskih pridelkov glede na število prebivalstva so po teh podatkih — gledano po celinah oziroma po področjih — izrazitejši samo v Evropi.

Glede sorazmerja med množino hrane in številom prebivalstva je med evropskimi državami v najbolj ugodnem položaju Jugoslavija. Po podatkih združenih narodov je bila kmetijska proizvodnja v Jugoslaviji v minulih desetih letih za celih šest odstotkov pred prirastkom prebivalstva, na drugem mestu pa Grčija s 5,5 %; nato so sledile naslednje izvenevropske države: Izrael, Mehika in Japonska.

V množini kalorij oziroma glede njihove dnevne potrebe je na prvem mestu Irska s 3510 kalorijami dnevno na prebivalca, na drugem mestu je Danska s 3420 kalorijami. Nasprotno pa dobijo ljudje na Filipinih povprečno le po 1940 kalorij dnevno, v nekaterih drugih deželah pa še manj.

Dejstvo, da viri hrane ne morejo zadovoljiti naraščajočih potreb kljub nenehnemu večanju obdelovalnih površin in stalnemu izpopolnjevanju agrotehničnih ukrepov, ki omogočajo na enakih površinah znatno več pridelkov, razlagajo strokovnjaki s tem, da število prebivalstva po svetu narašča hitreje, kot morejo ljudje pridobivati nove obdelovalne površine. Zemlja je sorazmerno prenaseljena, pravijo, ker je doslej obdelanih komaj 10 odstotkov kopnega. Vendar pa bi lahko pridobili vsaj še štirikrat več površin za obdelovanje.

Iz tega razloga pa je tudi razumljivo, da udeleženci nedavne gospodarske konference razvijajočih se držav v Kairu svojih zaključkov niso naslovili samo na vlade svojih držav, marveč v prvi vrsti na generalnega tajnika Organizacije združenih narodov, ker so mnenja, da se bo morala s temi problemi obširno baviti prihodnja Glavna skupščina OZN.

mesto pred Italijo. V primeri s prejšnjim letom se je s posredovanjem in transporti Tourope dvignil obisk turistov v Avstrijo za okoli 45 odstotkov in to kljub skrajno neugodnemu letovanskemu vremenu v pomladanskih in tudi poletnih mesecih. Do konca oktobra, tako računa Touropa, bo z njenim posredovanjem obiskalo Avstrijo 70.000 gostov s povprečno 18 nočninami. Po Touropi je Koroska s 33 odstotka turistov prva, ki ji potem sledita Salzburgska in Tirolska.

Trajno zanimanje za koroška letovišča pa je v veliki meri odvisno od ustreznih potrošniških cen v hotelskih in gostinskih podjetjih, kjer morajo tuji ponekod ugotavljati pretiran porast cen v primeri s prejšnjim letom. Dejansko je, da je pripovedovanje zadovoljnih turistov od ust do ust uspešnejše, kakor vsa pisana reklama, za katero je potrošila tudi Touropa nad milijon nemških mark. Tudi za zimsko sezono ima Touropa v programu 21 avstrijskih krajev, med temi nekaj krajev tudi na Koroskem.

Kar tiče devizno gospodarstvo, je Touropa za Avstrijo velikega pomena. Po zelo previdnih cenitvah bo Touropa prinesla v tem poletju Avstriji deviz v protivrednosti nad 70 milijonov šillingov.

Posebno nalogo si je Touropa zadala z nalogo odkrivanja »Nepoznane lepe Avstrije«, da bi predvsem mirne in doslej »neodkrite« kraje odprla tujskemu prometu. Mnogo je turistov, ki iščejo cenene in mirne kraje za svoje dopuste in take kraje ima prav naša dežela tudi v svoji južni pokrajini. Tiskovni šef se je zelo zanimal za dejstvo, ki mu morda ni bilo znano, da prebivata v tej deželi dva naroda, nemško in slovensko govoreča.

Touropa posreduje tujski promet v vse dele sveta, predvsem s tirnimi prometnimi komunikacijami, v majhni meri z avtobusi, nadalje z letali in ladijskim prometom, kjer ima med drugimi pogodbeno v najemu tudi jugoslovansko ladjo »Jedinstvo«.

Jugoslavija gradi ladje za Brazilijo

Ugled jugoslovanske ladjedelniške industrije sega daleč preko državnih meja in so jugoslovanske ladjedelnice izdelale že precej sodobno opremljenih ladij, ki pljujejo pod zastavami najrazličnejših držav širom sveta.

Pred nedavnim sta jugoslovanski ladjedelnici „Split“ in „Uljanik“ sklenili pogodbo za gradnjo dveh velikih potniških ladij za Brazilijo. Z nosilnostjo 9500 bruto-registrskih ton to ne bo sta samo največji ladij, ki so jih do sedaj gradile jugoslovanske ladjedelnice, marveč hkrati tudi največji potniški ladij brazilske mornarice. Dolžina ladij bo približno 150 metrov, vsaka pa bo imela prostora za 530 potnikov v kabinah z dvema, tremi in štirimi posteljami. Poleg raznih prostorov za potnike bosta imeli ladij tudi bazene za kopanje. Obe naročeni ladij sta namenjeni za plovbo ob brazilski obali in za turistična križarjenja.

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — Skrbniški svet OZN je sprejel priporočilo, ki nalaga Avstraliji, da do 31. decembra 1963 razpiše volitve v doslej nesamoupravno ozemlje Novi Gvineji. Omenjeni predlog je sprožil posebna komisija OZN, ki je obiskala avstralsko Novo Gvinejo. Poleg tega so predlagali anketo, s katero naj bi Mednarodna banka za obnovo in razvoj ugotovila vrednost naravnih bogastev, gospodarske zmoglosti ter možnost dviga lastnih strokovnih kadrov avstralske Nove Gvineje.

TUNIS. — Predstavnik Tunizije Bahi Ladgam, ki je imel v Parizu razgovore s predsednikom de Gaullem ter člani francoske vlade, je po teh razgovorih izjavil, da so mu francoski državniški zagotovili, da bodo francoske čete v kratkem zapustile severni del oporišča Bizerte. Tuniški krogi menijo, da se bo vsa Bizerta vrnila pod suverenost tuniške vlade najkasneje v letu dni.

MARSEILLE. — Policijske sile v francoskem pristaniškem mestu Marseille so bile okrepljene za 600 moč, ker se zadnje čase v tem mestu močno dviga kriminaliteta, kar pripisujejo dejstvu, da prihaja v Francijo čedalje več bivših kolonialistov iz Alžirije. Tako je prišlo v zadnjem času v Marseille do številnih ropov in drugih zločinov, ki jih pripisujejo članom tajne vojske in teroristične organizacije OAS.

DUBROVNIK. — Ob zaključku osemnedavnega mednarodnega seminarja „Univerza danes“ so udeleženci na podlagi referatov in diskusij sprejeli posebna priporočila k posameznim temam, o katerih so razpravljali. Tako so v priporočilu k temi „Uporaba znanstvenih dosežkov v miroljubne namene“ udeleženci seminarja pozvali znanstvene delavce vseh držav, naj se borijo proti sleherni uporabi njihovih odkritij v vojne in agresivne namene ter naj v tem smislu kot javni delavci in univerzitetni profesorji izkoristijo vse možnosti za angažiranje mladine v boju za mir.

MOSKVA. — V litvanskem mestu Salaspilju so spravili v pogon nov atomski reaktor 2000 kilovatov, ki bo služil za raziskave v fiziki, kemiji, biologiji itd.

WASHINGTON. — Ameriška vlada je prepovedala ameriškim državljanom in firmam imeti v tujini depozite ameriških zlatnikov. Ta ukrep naj bi preprečil špekulacije s temi redkimi ameriški kovanci.

KAIRO. — V Združenih arabskih republikah so v navzočnosti predsednika Naserja izstrelili prvi dve egipčovski raketi tipa „Orjavec“, ki sta preleteli razdaljo 600.000 kilometrov.

DETROIT. — V Hrvaškem domu v Detroitu so pred kratkim odprli razstavo fotografij, ki prikazuje razvoj nove Jugoslavije v zadnjih 12 letih. Fotografije prikazujejo posamezne teme iz narodnosvobodilne vojne, obnovo dežele in njen povojni razvoj. Razstavo je organiziral odbor izseljenske organizacije „Hrvaška bratska zajednica“ v Detroitu, kjer živi mnogo izseljencev.

LONDON. — Po pisanju britanskih listov „Guardian“ in „Daily Herald“ bo britanska laboristična stranka zahtevala razpis izrednih volitev, če konservativna vlada ne bo dosegla ugodnih pogojev za pristop Velike Britanije k EWG. Voditelj laboristov Gaitskell je med nedavnim posvetovanjem zahodnoevropskih socialistov v Bruslju namreč „dobil vtis“, da je Macmillanova vlada voljna sprejeti številne pogoje, ki jih žiri britanska javnost ne more sprejeti.

ZENEVA. — Na nedavnem zasedanju ECOSOC je vzbudil veliko zanimanje predlog Jugoslavije in štirih drugih držav za sklicanje mednarodne gospodarske konference Združenih narodov v letu 1963. Na tej konferenci naj bi proučili vse probleme svetovnega gospodarstva in skušali najti nekak most med industrijsko razvitimi državami in državami v razvoju.

HAAG. — Ker je večje število držav članic OZN odklonilo prispevati odgovarjajoče deleže za izdatke, ki so jih povzročile akcije OZN v Kangu in okoli Suez, je zala svetovna organizacija v silne finančne težave. Zaradi tega je bilo vprašanje predloženo Mednarodnemu sodišču v Haagu, katero je zdaj z 9 proti 5 glasovom izrazilo mnenje, da so države članice OZN dolžne kriliti te izdatke, v nasprotnem primeru pa bi izgubile glasovalno pravico v OZN. Vendar bi morala to razsodbo potrditi še Glavna skupščina OZN, kjer pa je dvomljivo, da bi dobili potrebno dvo tretjinsko večino. Med državami, ki so zavrnilo plačilo teh prispevkov, je tudi Avstrija.

WASHINGTON. — Ameriški senat je prejšnji teden s 56 proti 27 glasovom sprejel zakonski predlog o pomoči tujini, s katerim pooblašča predsednika Kennedyja, da dodeljuje pomoč tujini v tem letu, za kar je določenih 4 milijarde 672 milijonov dolarjev. Med državami, ki bodo deležne te pomoči, sta tudi Jugoslavija in Poljska, čeprav so bili vplivni ameriški krogi proti temu.

ALŽIR. — Začasna izvršna oblast v Alžiriji je izdelala podrobne predpise za prve državnozbornske volitve, ki bodo 12. avgusta letos. Na teh volitvah izvoljena nacionalna skupščina bo imenovala novo alžirsko vlado, poleg tega pa bo pripravila in izglasovala tudi ustavo svobodne in neodvisne Alžirije.

BONN. — Na pritisk javnega mnenja je zahodnonemški zvezni prezident Luebeck upokojil vrhovnega državnega tožila Wolfganga Frankela, kateri je bil obdolžen, da je v nacistični dobi izrekel več smrtnih obsodb za brezpomembne prestopke. Tozadavne obdolžitve so bile najprej izrečene v Vzhodni Nemčiji, vendar so jih zahodnonemski oblasti po stari navadi zavrnilo, češ da so popolnoma neosnovane; končno pa so bili tudi v Bonn prisljeni, da podvzamejo potrebne ukrepe proti visokemu funkcionarju, obremenjenemu iz časov nacistične strahovlade.

AARHUS. — Na četrti generalni skupščini Svetovne mladinske organizacije, ki je zasedala na Danskem, so delegati soglasno sprejeli resolucijo, ki priporoča posameznim vladam, naj začno ekonomske in diplomatske sankcije in store druge ukrepe proti Južnoafriški republiki zaradi njene politike rasne diskriminacije.

Znanost proti rasizmu in narodnemu šovinizmu

Rasizem je še vedno pereč problem. Krvavo zatiranje črnega prebivalstva v Južnoafriški uniji, odrekanje državljanstvih pravic nebelemu prebivalstvu v Ameriki, čeprav so zamčene v ustavi, s fašizmom navdahnjeni protizidovski izgredi v raznih deželah — med drugimi tudi v Avstriji! — delovanje nekdanjih kolonialnih gospodarjev, ki se nočejo sprijazniti z izgubo pravic in posesti, katere so si lastili dolga desetletja, sovraštvo med narodi in razni predsodki (da omenimo le primer pri nas na Koroškem, ko si nekateri še vedno domišljajo, da so pripadniki »gospoškega naroda«) — vse to priča, da je rasizem precejšnji činitelj tudi v sodobnem življenju.

Nekoč so se zagovorniki rasnih ali nacionalnih prednosti sklicevali na vero ali na civilizacijo, kasneje je rasizem v svoji najbolj zverinski obliki — od Gobineauja do Rosenberga — zahteval fizično uničenje milijonov ljudi, češ da je to v skladu z »znanstveno doktrino«.

Vzporedno pa znanstveniki že pol stoletja potrpežljivo in načrtno zbirajo dejstva, ki pobijajo vse argumente tako imenovanega »znanstvenega« rasizma. Tako so delovni rezultati mnogih znanstvenikov, strnjeni v razpravah desetih piscev velikega znanstvenega slovesa, izšli v posebni knjigi, ki jo je UNESCO skupno s pariško založbo Gallimard izdala pod naslovom »Rasizem in znanost«. V tej knjigi razlagajo antropologi, etnografi, biologi in sociologi poljudno in vsakomur razumljivo dosežke znanstvenih raziskav na vsakem izmed omenjenih področij in razčlenjujejo »argumente« rasistov ter bistvo rasnih predsodkov in mita v zvezi z njimi.

Ceprav je rasizem v tolikšnem nasprotju s pametjo in s trezno presojo, da bi ga resničnim znanstvenikom sploh ne bi bilo treba pobijati, vendarle menijo, da je treba obravnati z najbolj fantastičnimi teorijami, z nesmiselnimi pojmovanji in predsodki ter obravnavati najbolj brutalna stališča, ker bi morda o vsem tem omogočil, da bi se na take »modrosti« sklicevali tisti, ki jim je to potrebno, če si hočejo zagotoviti nadoblast in doseči svoje politične smote.

Trenutno v „Galeriji 61“:

Slovenski umetnik Zoran Mušič

Celovška »Galerija 61« nam je predstavila spet enega izmed sodobnih slovenskih umetnikov — tokrat Zorana Mušiča, po rodu Goričana, ki trenutno živi in dela v Parizu, deloma v Benetkah. Umetnik je srednjo šolo obiskoval v Mariboru, nato pa je študiral na umetnostni akademiji v Zagrebu, medtem ko je svoj študij izpopolnjeval še v Madridu. V letih od 1935 do 1940 je mnogo delal v Dalmaciji, med zadnjo vojno pa je tudi na lastni koži okusil grozote nacističnega taborišča Dachau.

Toliko o življenjskih podatkih umetnika, katerega umetnost danes ni več predmet razpravljanja, marveč je deležna širokega mednarodnega priznanja. O tem zlasti pričajo nagrade, ki jih je prejel na razstavah v Cortini d'Ampezzo, na bienali v Benetkah in na mednarodni razstavi grafike v Ljubljani, prav tako pa govorijo o njegovem mednarodnem ugledu tudi dolga pot, ki so jo že prehodile njegove umetnine, da omenimo le nekaj teh postaj: Ljubljana, Zagreb, Beograd, Rim, Milano, Zürich, Ženeva, Pariz, New York, Philadelphia, Brusel, Rouen, London, Benetke...

Bruselja razstava v Celovcu obsega kolekcijo originalnih radirank in gvašev, nastalih od leta 1954 dalje. Čeprav je Mušičeva umetnost abstraktna, torej ni omejena na določene predmete, pa vendar ne more zatajiti, da jo je vdihnila pokrajina Istre in Dalmacije, na svoj način zanimiva in priložna kraška zemlja kamenja, rdeče prsti in večne žejje. O tej svojstvenosti narave pripoveduje Mušič kot veliki mojster barve v vseh odtenkih in z globokim občutkom pravega umetnika, ki se zna poslužiti vseh mogočih variacij, ne da bi se kakor koli »navljal«.

»Galerija 61« (Kolodvorska cesta 24, 5. nadstropje) je odprta od 16. do 19. ure vsak dan od ponedeljka do sobote.

Visoko šolstvo na Poljskem

V Ljudski republiki Poljski so zadnji čas prišle do izraza posebno ugodne in koristne perspektive za razvoj visokega šolstva. V letu 1961 je bilo na Poljskem 75 ustanov za visokošolsko izobraževanje, na katerih je službovalo več kot 17.000 profesorjev in asistentov. Na teh ustanovah se je izobraževalo redno, v večernem času ali na dopisni način okrog 152.000 študentov, med katerimi je bilo 52.000 žensk. Zadovoljivo število štipendij tudi kaže na to, da je študentom med študijem posvečena največja skrb.

V petnajstih letih po vojni so poljske univerze dale 249.000 strokovnjakov, ki so zdaj jedro inteligence na vseh področjih tehnologije, ekonomskih ved in kulture.

Danes je na Poljskem sedem univerz, deset Institutov za tehnologijo, sedem kmetijskih inštitutov, osem ekonomskih inštitutov, pet visokih večernih tehničnih šol, štirje pedagoški inštituti, šest slikarskih akademij, sedem glasbenih akademij, tri šole za dramsko umetnost, štiri šole za telesno kulturo, inštitut za politične vede, pa tudi katoliška univerza v Lublinu in dve teološki šoli. Na teh visokih šolah je preko 300 fakultet za redni, večerni ali dopisni pouk.

Skrb in pomoč države ni usmerjena samo na finančno pomoč samim ustanovam in njihovim uslužbencem, ampak tudi na premagovanje različnih težav pri poučevanju in študiju. Tudi študentje prejemajo različne vrste finančnih pomoči. Šolanje je seveda brezplačno. Poleg tega prejemajo študentje štipendije, pa tudi cene v študentovskih domovih ustrezajo njihovim možnostim; zdravljenje je brezplačno, poslužujejo pa se lahko tudi raznih vrst rekreacije.

Knjižna dela v prevodih

UNESCO, organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo, je v svojem poročilu o kulturno-umetniškem dogajanju po svetu leta 1960 objavila tudi podatke o gibanju na področju prevodov. Po teh podatkih je izšlo v letu 1960 po svetu največ Leninovih del. Največ prevodov in novih izdaj so doživele Shakespeareove tragedije in komedije, biblija pa je bila med najpogostejše prevajane deli na področju izročila in tradicije. Med avtorji svetovnega slovesa sta Tolstoj in Jules Verne na drugem mestu, tretje pa si delita Dostojevski in britanska pisateljica detektivskih zgodb Agatha Christie.

V letu 1960 je izšlo v 29 deželah 134 prevodov Shakespeareovih del. Po svetu so izdali 122 prevodov Tolstojevih »Ane Karenine«, »Vojne in miru« ter drugih del, prav toliko prevodov pa je doživel tudi Jules Verne, oče znanstveno utopičnih romanov. Ljubitelji kriminalk so brali Agatho Christie v 109 jezikih.

Letni spisek prevodov, ki vsebuje nad 31.000 knjig, prevedenih v 58 deželah, ima največ književnih del, potem pa se zvrstijo stroke: pravo, družbene vede, pedagogika, zgodovina in zemljepis, uporabna znanost,

filozofija in teologija ter jezikoslovje, ki je na zadnjem mestu.

Kakor prejšnja leta, je bila Sovjetska zveza, kjer živijo ljudje mnogih narodnosti, tudi v letu 1960 na prvem mestu med deželami z največ tiskanimi prevodi (nad 5500), sledile pa so ji Zahodna in Vzhodna Nemčija (računano skupaj), Češkoslovaška, Italija, Francija, Združene države Amerike, Nizozemska in Španija.

Ceprav je med prevodi največ književnih del, so dajale založbe v nekaterih deželah prednost drugim zvrstem. V Veliki Britaniji na primer je bilo med skupno 400 prevedenimi deli nad 180 knjig o teologiji (kar je morda posledica zanimanja britanskih bralcev bolj za »eksklotične« kulture kot za teološke probleme). V Bolgariji je izšlo največ prevodov s področja družbenih ved in prava, v Združenih državah Amerike največ zgodovinskih in zemljepisnih knjig ter življenjepisov, na Češkoslovaškem pa s področja uporabne znanosti.

Med pisatelji, katerih dela so doživela največ prevodov, so razumljivo dobro zastopani tudi Nobelovi nagradenci. Najvišjo naklado so dosegle knjige ameriške pisateljice in Nobelove nagrajence Pearl S. Buckove, nato Ernesta Hemingwaya, Alberta Camusa, Georgea Bernarda Shawa in Thomasa Manna. Čehov je kot dramatik takoj za Shakespeareom. Med avtorji izven leposlovja je za Leninom na drugem mestu Nikita Hruščev, čigar dela so prevedli v 12 deželah v 211 jezikov. Nasprotno pa so Stalinova dela, ki so bila nekoč na vrhu spiska, izšla leta 1960 le v sedmih tiskanih prevodih.

Skrivnost Stradivarijevih violin

Odkar je umrl Antoino Stradivari (1644 do 1736), znameniti italijanski izdelovalec violin, ki so zaslovene po vsem svetu in so danes redke dragocenosti, se mnogi izdelovalci violin in drugi strokovnjaki trudijo, da bi odkrili skrivnost njegove umetnosti.

Kaj daje stradivarjem njihov nedosegljivi zvok? Ali je to poseben lak, ali svojevrstna oblika, katere zakonitosti morda še ne poznamo povsem podrobno, ali pa kaj drugega?

Graditelj violin Johann Rodig iz Lands-huta na Bavarskem je vse svoje življenje posvetil proučevanju Stradivarijeve skrivnosti in

Mednarodna folklor

v okviru Ljubljanskih letnih kulturnih iger

Letošnji jubilejni X. Ljubljanski festival, ki je bil prirejen kot II. revija jugoslovanskega baleta, nikakor ni edina prireditev v okviru Ljubljanskih letnih kulturnih iger v Križankah. Že pred festivalom so se zvrstile naslednje prireditve: »TRIPČE DE UTOLČE« (M. Držič) v izvedbi ljubljanskega Mestnega gledališča; Mladinsko gledališče je uprizorilo: »LEPO ČEVLJARKO« Lorce; v izvedbi ljubljanskega dramskega gledališča so bili uprizorjeni Kreftovi »KRAJSKI KOMEDIJANTI« in »JAJCE« (Marceau); norveški akademski pevski zbor iz Osla pa je gostoval z »VEČEROM NORVEŠKE PESMI«.

Tudi po festivalu se je v Križankah zvrstilo že več prireditev. Tako je Slovensko gledališče iz Trsta gostovalo s Shakespeareovim »HAMLETOM«; ljubljansko operno gledališče je uprizorilo Orffovo »PREMETENKO«; v izvedbi Odra 57 pa so bile na sporedu tudi Smoletove »IGRICE«.

Za naslednje tedne pa so v okviru Ljubljanskih letnih kulturnih iger predvidene naslednje prireditve:

● 3. 8. — »VEČER GVINEJSKE FOLKLORE« v izvedbi folklornega ansambla »Kejta Fodeba«.

● 6. 8. — »KONCERT PESMI LATIN-SKE AMERIKE« v izvedbi skupine »Manjifiko«.

● 11. in 12. 8. — »AMFITRION 38« (Giradoux) v izvedbi gledališča »Ad hoc«.

● 21. 8. — »UKRAJINSKA FOLKLOR« v izvedbi folklornega ansambla »Verjovka«.

● 27. 8. — »VEČER MADŽARSKE FOLKLORE« v izvedbi najkvalitetnejšega ansambla iz Budimpešte.

● 1. 9. — »TRIPČE DE UTOLČE« (Držič) v izvedbi ljubljanskega Mestnega gledališča.

Vse predstave se začnejo ob 20.30 uri v ljubljanskih Križankah.

sedaj meni, da jo je res odkril. Po njegovi sodbi zavisi kakovost zvoka pri violini samo od tega, po kakšni poti se širijo zvočna valovanja; pri stradivarkah — pravi mojster Rodig — se širi zvok strune z vratu naprej na zadnji del glasbila, od tam pa na prednji del, ki šele potem zaniha (ne pa nasprotno, kot to menijo drugi strokovnjaki).

Ali bo Rodigu po vseh teh dognanjih res uspelo »ponarediti« pravo stradivarko? Za sedaj je ostalo še vse pri poskusih, vztrajni graditelj pa vendarle meni, da je ubral povsem pravo pot in da mu bo uspelo oživiti Stradivarijevo umetnost.

Novo visokošolske ustanove so bile ustanovljene tudi v drugih mestih zahodnega področja. Tako na primer pedagoški inštitut v Opolah, ki skrbi za profesorski kader tega področja. Velik akademski center je postal tudi Szczecin; tam je bil ustanovljen inštitut za tehnologijo, kmetijski inštitut in medicinska akademija. V Szczecinu je zdaj okrog 500 študentov.

Eden največjih novih poljskih akademskih centrov je Gdansk. V tako imenovanem tromestju, Gdansk-Gdynia-Sopot, je pet visokošolskih ustanov: inštitut za tehnologijo v Gdanku, visoka ekonomska šola v Sopotu, medicinska akademija in pedagoški inštitut v Gdansk-Wrzeszczu ter umetnostna akademija v Gdanku. V tem centru študira preko 12.000 mladih ljudi. Posebno živahno je na inštitutu za tehnologijo v Gdanku; tu se vzgajajo strokovnjaki za najvažnejše raziskovalno delo — gospodarski napredek obalnega področja, posebno glede razvoja ladjedelništva, ladijskega strojništva in reševanja pristaniških problemov. Tudi ekonomska šola v Sopotu je usmerjena na trgovino in prekomorski transport.

Posebno tesno je povezan z bližnjim okolišem kmetijski inštitut v Olsztinu, ki je bil prav tako ustanovljen po drugi svetovni vojni. Ukvarja se predvsem z vprašanjem izboljševanja letine in reje živine in vodi moderne raziskovalne objekte na kmetijskih posestvih. Tako vidno prispeva k porastu kmetijske proizvodnje v Warmiji in Mazuriji.

Poučno in prijetno srečanje v Podravljah

Vodstvo kmetijske šole v Podravljah in vodstvo gospodinjstva tečaja Slovenskega šolskega društva v Celovcu sta za nedeljo, dne 22. t. m., povabila absolvente in absolventke obeh strokovnih šol za kmečko mladino na poučno in družabno srečanje v prostorih kmetijske šole s sledečim obhodom in pregledom šolskega kmetijskega gospodarstva. Udeležba ni bila ravno najbolj povoljna, kar je pripisati različnim okoliščinam v poletni nedelji, ko so vsepovsod na dnevnem redu domači semnji in je že tako, da takih priložnosti ljudje v svojih krajih ne zamudijo radi. Kljub temu pa je na srečanje prihitela vrsta absolventov in absolventk, druge kmečke mladine in več izkušenih kmetov. Vsi so ob zaključku izjavljali, da je srečanje združevalo zares koristno s prijetnim. Med gosti smo lahko pozdravili tudi predsednika Zveze slovenskih organizacij in poslevoedečega podpredsednika Zveze slovenskih zadrug.

Sestanek je bil razdeljen v dva dela: v strokovno-poučni in zabavni del.

V strokovnem delu so navzoči z zanimanjem poslušali tri poučna predavanja, ki so osvetljevala sodobno kmetijsko problematiko. Po vsakem predavanju so udeleženci z različnimi vprašanji in objasnili tudi sami živahno sodelovali.

Ravnatelj in učitelj na kmetijski šoli ing. Einspieler je obravnaval aktualno stvarino: Racionalna poenostavitve kmetijske proizvodnje. Upravnik kmetije kmetijske šole ing. Nachbar pa je strokovnjaško in iz lastnih izkušenj obdelal tematiko: Kako racionalno poenostaviti poljedelsko in živinorejsko proizvodnjo. Obe predavanji iz sodobnih dognanj in izkušnje za boljše, praktičnejši in cenjejši podvig kmetijske proizvodnje sta nakazali nove in mogoče poti na tem področju. Tudi za kmetijsko gospodarstvo vedno bolj velja in je zahteva časa: čimveč strokovnega znanja pomeni moč in silo ter hrbtenico obstanka in razvoja morda najbolj pomembne in bistvene panoge narodnega gospodarstva.

Nam že znani ing. Knoll, strokovni zastopnik za Koroško za Stickstoffwerke v Lin-

„Minimundus“ ob Vrbskem jezeru bogatejši za novo pridobitev

V četrtek minulega tedna so dali s primerno slovesnostjo »Minimundusu — Svetu v malem« ob Vrbskem jezeru novo obogatitev na zanimivostih iz širokega sveta. Obiskovalcem je na vpogled v miniaturi vzorec znamenitega Eiffelovega stolpa v Parizu. Oniginalni Eiffelov stolp predstavlja najvišjo zgradbo v Evropi, ter je impozantna razgledna točka na mestu in okolico glavnega naselja Francije, ki je okoli petdeset krat večje kot naše deželno glavno mesto Celovec. V originalu je stolp visok 300 metrov, na najvišjo teraso vodi 1792 stopnic, na stolp pa so opremljene tudi tri vzpenjače. Zgradbo, ki je zaslovela po vsem svetu in postala simbol francoskega vele mesta, je postavil ing. Eiffel ob svetovni pariški razstavi leta 1889. Po graditelju ima stolp tudi svoje ime. V stolpu je danes opremljena meteorološka postaja in radijska naprava.

Vzorec Eiffelovega stolpa, ki predstavlja petdesetinko obsegov izvirnika, je 640 cm visok in tehta okoli 150 kilogramov. Pri izvedbi načrta je bistveno sodelovala mladina državne obrtne šole v Celovcu in učne delavnice Avstrijske obrtne zveze v Krivi Vrbi. Eiffelov stolp v malem je čudovito prirodno posnetek resnične zgradbe v Parizu. Kakor je za Celovec znamenitost zmaj na Novem trgu, je Eiffelov stolp znamenje za Pariz in to samoumevno v svetovnem merilu.

Za obiskovalce »Minimundusa«, katerih število je od leta do leta večje, je z namestitvijo Eiffelovega stolpa na razpolago nova zanimiva atrakcija, ki bo gotovo zanimanje za obisk še dvignila pri mladini in starejših.

Kakor smo naše bralce že obveščali, je »Minimundus« last organizacije »Rettet das Kind — Rešite otroka«, katere prizadevanje velja plemeniti nalogi koristiti blaginji mladine, ki bi ostala drugače zapuščenca in v premenih primerih prepuščenca sama sebi in nevarnostim nešteti kvarnih vplivov.

Pri izročitvi vzorca Eiffelovega stolpa svojemu namenu v »Minimundusu« ob Vrbskem jezeru je bil med drugimi navzoč tudi honorarni konzul Francije, Griebichler, ko je dobilo na tem mestu svoj prostor tudi znamenje glavnega mesta države, ki jo zastopa v Celovcu.

Obisk »Minimundusa« priporočamo vsakomur, ki se kadar koli mudi v okolici Vrbskega jezera, posebno povedite tja mlade ljudi, ker obzorje se jim bo razširilo.

je predaval o snovi: Mineralna gnojila — najcenejše obratno sredstvo za povečanje kmetijske proizvodnje. Zelo zanimivo in poučno strokovno predavanje je ponazoril s predvajanjem filmov o dušiku, pridelovanju domače zelene krme in končno: Vsi hočejo jesti. Človeštvo narašča z ogromno naglico in kmetijstvo je tisto, ki skrbi za prehrano novih milijonov. Kmetijsko gospodarstvo pomeni bodočnost, samo korakati mora z razvojem in napredkom časa in danih razmer. S tehničnimi in umetno-gnojilnimi pripomočki more z manjšimi človeškimi delovnimi silami dvigati in stopnjevati proizvodnjo. Statistika pove, da je na primer pred 100 leti preživljala ena kmetijska moč 4 ljudi, pred 60 leti 7, pred 30 leti 10, danes 25, okoli leta 2000 pa bo ena kmetijska moč preživljala okoli 70 ljudi. Kmet, pravzaprav kmetijski poklic, bo imel vedno veljavo, le veljavo si mora osvojiti sam s temeljito strokovno in splošno izobrazbo, da se bo lahko kot ugleden in polnovreden član uvrstil v družbo ostalih poklicev. Temeljno šolanje k temu posreduje naša domača kmetijska šola in naši gospodinjstvi tečajji in škoda je za vsakega kmečkega človeka, prav posebno za vse nasled-

Naša mladina ob morju na slovanskem jugu

Prva skupina koroške slovenske mladine se počuti na letovanju v Savudriji ob Jadranu nad vse dobro.

Drugi teden njihovega letovanja v tem idiličnem kraju ob jugoslovanskem morju se nagiba h koncu. Čas hiti in dnevi mladim brezskrbnim letoviščarjem vse prehitro minevajo, čeprav se tu in tam le spomnijo svoje domače vasi, mame in ateja in svojih vaških prijateljev ter bi jih želeli kmalu spet videti, kajti tako je že v naravi človeka, predvsem v mladih ljudeh, ki so v svoji mladostni dobi dovezni za vse lepo in dobro.

Spremljevalec prve kolonije, mladih koroških letoviščarjev sporoča, da so vsi otroci srečno in dobre volje prispeli na cilj, kjer preživljajo tri tedne lepih počitnic, prav ob morju, hrepenenju vsakega mladega človeka. Vsem otrokom se na letovanju razen koristne okrepitve zdravja s spremembo zraka, vodo in južnim soncem, vsak dan odpira čudovit prelesten nov svet, kraji in ljudje, kar jim bo ostalo vse življenje v prelepem neizbrisnem spominu na doživljanje v srečnih detinskih letih.

Spremljevalec piše, da je nastalo drugi teden letovanja zelo ugodno vreme, ki ga mladi letoviščarji tudi izkoniščajo do vseh skrajnosti. Kopanje, izleti, šport in igre so na dnevnem redu pod vodstvom izkušenih vodičev.

V koloniji sta tudi skupini šolarjev iz Žirovnice na Gorenjskem in iz Ljubljane. Prvi teden letovanja, ko je bilo v dopoldanskih urah bolj mračno in megleno vreme, je skupina koroške slovenske mladine izkoristila za to, da so fantje in dekleta sklepali poznanstvo in prijateljstvo s sotovariši iz Slovenije, tovarištvu, ki lahko ostane trajno za vse poznejše življenje, tovarištvu, ki je bilo ob letovanju skovano med nadebudno mladino tu in onstran meje.

Prehrana v koloniji je izdatna in dobra, meso je vsak dan na jedilnem listu. Malice pa so obroki južnega sadja, kar našim mladim Korošcem zelo tekne. Ker so otroci sadja željni in so si ga želeli še več, jim je vodstvo kolonije podvojilo sadne porcije.

Z zadržanjem naših otrok je vodstvo kolonije, z upravnico Matildo Bornšek, učiteljico iz Celja na čelu, ki ji pomaga še šest vzgojiteljev, zelo zadovoljno. Pohvala o lepi disciplini naših otrok od strani zahtevnega vodstva nam je gotovo v zadoščanje.

Ob ugodnem vremenu prevladuje na dnevnem redu letovanja kopanje. »Vstajamo ob sedmih ter si kar sami, kar se da čedno, uredimo postelje in omarice za perilo. Potem se do malice kopamo, po kosilu pa je predpisan počitek, dveurno spanje,« — pišejo vsi navdušeni.

KOLENDAR

Petek, 27. julij: Rudolf

Sobota, 28. julij: Viktor

Nedelja, 29. julij: Marta

Ponedeljek, 30. julij: Abdon

Torek, 31. julij: Ignacij

Sreda, 1. avgust: V. sv. P.

Četrtek, 2. avgust: Porcijunk

nike na očetovih domovih, ki bi ne izkoristil te priložnosti.

Nato so si udeleženci ogledali gospodarstvo kmetijske šole. Šli so skozi hlev lepo gojene govede in svinje, nato pa na polje in se poučevali ob poljedelskih kulturah. V tem okviru je tudi ing. Knoll tolmačil uspehe kolobarnih posevkov rastlinskih vrst in gnojilnih poskusov, ki jih šolska kmetija izvaja že več let.

Resnemu in poučnemu delu srečanja je sledila v prostorih gostilne Maček prosta zabava, zares sproščena, prijetna in vesela. Mladina pa tudi starina je prišla na svoj račun. Na mah je odlični godalni plesni ansambel iz Begunj spravil vse v razigrano voljo in pari so se zavrteli v veselem plesu. Na večer je prihitelo vse polno ljudi iz vasi in okolice in vsi so se pomešali med vesele ljudi. Nikogar ni bilo, ki bi kakor koli kvaril lepo harmonijo. Gorenjski muzikantje so igrali marljivo in dobro, ljudje so rekli, da so kaj takega le redkokdaj doživeli. Gostje, morda različnih pogledov in nastrojenj, so se med seboj zgledno razumeli ter je bila tudi ta prireditelj droben doprinos k lepšemu medsebojnemu sožitju med vsemi na Koroškem. Ob dvanajsti uri ponoči je bil napovedan konec zabave, toda veseli ljudje so termin podaljšali in se zadovoljni razhajali šele proti jutranjim uram.

Spočiti in okrepani se naši mladi letoviščarji vključujejo v razne skupine športa in iger, najbolj popoldne in po večerih. Otroci igrajo šah, pojejo, igrajo lutke in rišejo pod vodstvom posameznih vzgojiteljev. Pomerili so se tudi v nogometu, toda so, kar ni preveč čudno, podlegli nasprotnikom iz ljubljanske kolonije z 1 : 2. Naše deklice pa so v igri »med dvema ognjema« zmagale ter prekosile sovrstnice iz kolonije z rezultatom 2 : 0. S poučnimi pohodi in izleti v okolico so si ogledali pod razlaganjem izvedencev kraje in ljudi, kar je napravilo na vse neizbrisen vtis. O vsem tem in mnogem drugem bodo otroci radi pripovedovali tudi doma. V ostalem je poskrbljeno tudi za drugačno umsko in srčno izobrazbo.

Pripovedovanja otrok, ki se bodo vrnili iz kolonije na domove po naših koroških vaseh k staršem in vaškim prijateljem, kamor jim kljub vsemu lepemu tu in tam le zaplava misel in želja po svidenju, verjetno ne bo konca in kraja — lepi spomini pa bodo ostali do visoke starosti.

Zanimivo je, da je poznanstvo in prijateljstvo med našo mladino in ono iz Žirovnice in Ljubljane nastalo kaj kmalu in spontano. Kar dobro se razumejo med seboj, čeprav čebljajo različne dialekte: gorenjski, ljubljanski, zilski, rožanski in podjanski. Tu in onstran meje smo sinovi in hčere ene matere, slovenske matere, in materni jezik hočemo ceniti in spoštovati.

Prekmalu bodo minili dnevi prijetnega letovanja na sončnem jugu. Prva skupna se bo vrnila, prihodnjega turnusa pa se veseli druga skupina letoviščarjev naše šolske mladine na Koroškem.

Pogrešanega vaščana smo našli

Bilčovs. — Meseca februarja letos smo v Slovenskem vestniku že poročali, da je neznanokam nenadoma izginil brat tukajšnjega posestnika p. d. Vadnjaka v Bilčovsu. I me mu je bilo Tomaž Mikl.

V minuli svetovni vojni so nacistični priganjači vtaknili Tomaža v kazensko kompanijo, ker pač verjetno ni hotel z navdušenjem sodelovati pri Hitlerjevih zločinskih osvajalnih namenih. V kazenski kompaniji je bila, kakor je samoumevno, po metodah nacistične »iznajdljivosti« za trpinčenje človeka usoda takega vojaka nepopisno mučna in poniževalna.

Tudi naš Tomaž je bil po tem mučenju in trpljenju uničen. Ko se je po zlomu tisočletnega »rajha« vrnil domov, ni maral več za nobeno družbo in se je izogibal vsakršnih stikov s soljudmi. Živci so mu z naglico vedno bolj odpovedovali, trpel je na občutku zasledovanja in ta strah je postajal vedno hujši.

Bolniška blagajna ga je poklicala, da bi se javil pri pristojnem uradnem zdravniku. Tega se je tako zbal, da je v zimi, meseca februarja, pobegnil od doma. Ker ga le ni bilo domov, so uvedli iskalne akcije s sodelovanjem domačinov, domačih gasilcev in orožništva, toda vse prizadevanje je bilo brezuspešno, Tomaža Mikla niso nikjer našli. Po tem dogodku so se med tukajšnjim prebivalstvom širila razna neosnovana mnenja in celo neki dunajski časopis je zadevo opisal v luči, kot da je naše ozemlje podob-

Obvestilo staršem zaradi odhoda druge skupine otrok na letovanje na Jadranu

Druga skupina otrok za letovanje v Savudriji odpotuje s Koroške v soboto, dne 4. avgusta 1962. Otroci vstopajo v vlak v Celovcu, Beljaku in Podrožici.

Zbirališče otrok in čas zbiranja so določeni tako-le:

Celovec:

čakalnica II. razreda glavne železniške postaje ob 11.00 uri — odhod vlaka ob 11.40 uri;

Beljak:

čakalnica II. razreda glavne železniške postaje ob 12.00 uri — odhod vlaka ob 12.37 uri;

Podrožica:

peron železniške postaje ob 12.45 uri — odhod vlaka ob 13.10 uri.

Na zbirališču v Celovcu, Beljaku in Podrožici čaka po en spremljevalec oz. spremljevalka. Starše prosimo, da svoje otroke na postajah osebno izročijo spremljevalcem skupine.

Starši, katerih otroci so bili sprejeti v drugo skupino, bodo te dni prejeli pismeno obvestilo.

Vse starše posebej opozarjamo, da takoj na postaji, kjer bodo otroci vstopali, kupijo vozni listek do Podrožice — državna meja (Rosenbach-Staatsgrenze).

Druga skupina se z letovanja vrne 25. avgusta t. l.

POVRATEK PRVE SKUPINE OTROK Z LETOVANJA V SAVUDRIJI

Otroci, ki se nahajajo v prvi skupini na počitniškem letovanju v Savudriji, se vrnejo

V ČETRTEK, DNE 2. AVGUSTA T. L.

V Podrožico pridejo z vlakom iz Jesenic ob 16.42 uri. Otroke, ki so doma ob progi Podrožica-Beljak in v Zilji, naj starši čakajo na železniški postaji v Podrožici ali pa na železniški postaji v Beljaku ob 17.25 uri.

Otroci iz Spodnjega Roža, Gur in Podjune pridejo v Celovec ob 18.40 uri, kjer naj jih starši čakajo, da jih odpeljejo domov.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

no nevarni divji džungli, kjer ljudje kar na skrivnosten način izginjajo v temi strašnih dogodivščin.

Končno se je zadeva 16. t. m. razjasnila. Neka tukajšnja kmetica je šla v gozd nabirat užitne gobe. Kmalu, kake četrt ure od vasi, je zagledala v zavetju skalne vdolbine človeško nogo. Vsa presraščena je tekla v vas po soseda in skupno sta ugotovila, da leži pod skalo človeško truplo. Obvestila sta Tomaževе svojece, ki so takoj ugotovili, da je mrlič pogrešani Vadnjakov brat. Zdravniška komisija je ugotovila, da je umrl Tomaz utegnil dalje časa tavati po gozdu ter v silni utrujenosti v zimi poiskal zavetje pod skalo, kjer je našel nezasnežen prostor. Tam se je vlegel in zaspal in ker je bil takrat hud mraz, je zmrznil.

Njegove telesne ostanke smo 18. t. m. ob veliki udeležbi pogrebcev pokopali na pokopališču v Bilčovsu. Pokojni je imel lep in dostojen pogreb. Domači pevci so mu v slovo zapeli ganljive žalostinke. V grob smo položili komaj blizu 50 let starega trpina, ki je moral na posledicah mučenja in trpljenja v nasilni hitlerijanski armadi prežgodaj umreti. Strah in žalost, toda tudi gnev pretrese človeka, ko vse to vidi in sliši. Kljub temu pa se še najdejo ljudje, ki povečujejo in hočejo vojno, tudi s tem, da hočejo tudi pri nas postavljati tiraniji vojnih grozot javne spomenike z zlorabo nesrečnih žrtev.

Bodi rajnemu Tomažu domača zemlja lahka, prizadetim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Korenjak Jaka

Marta Gorup:

Posebno obvestilo

Pozor, pozor!

Posebno obvestilo.

Iz gnezda pet

se zajčkov je zgubilo.

Opis živalic je pa tak,

da koj spoznan bo

zajček vsak.

Eden nosi siv kožušček,
drugi rjav ima trebušček,
tretji vedno z repkom miga,
je četrti suh kot figa.

Peti ves je bel

kot sneg

ki pokriva

dol in breg.

Prosim gozdne prebivalce,

kdor bi našel te živalce

naj jih brž domov pripelje,

kjer jih čaka

sladko zelje.

Nezvesti prijatelj

Spoznala sta se šakal in kamela in postala sta prijatelja. Lepega dne reče šakal kameli:

„Na onem bregu reke raste sladkorni trs. Preplavajva tja! Ti se boš najedla trsa, jaz pa bom nalovil rib.“

Kamela je bila takoj zadovoljna. „Sedi mi na grbo,“ je rekla, „in preplavala bova reko.“

Nedaleč proč se je bohotala njiva sladkornega trsa. To je bilo za kamelo obljubljena dežela in brž je hlasnila po trsu, šakal pa je pri reki lovil ribe. Kmalu je sif do grla pritekla h kameli, začel je veselo skakati okoli nje in na vse grlo lajati.

Ko so ljudje v bližnjem naselju zaslišali šakalov lajež, so pograbili palice in pritekli na njivo. Zagledali so kamelo, ki je hrustala sladkorni trs in jo začeli pretepsti. Komaj jim je ušla. Na pol mrtva je pribežala k reki.

Šakal je zajezdil kamelo in ta je zaplavala v reko. — Kamela ga je med plavanjem vprašala:

„Povej mi, zakaj si tako glasno lajal!“

„Ne vem,“ je brezbrizno dejal šakal. „Imam pač tako navado, da po dobrem kosilu glasno lajam.“

„Če imaš tako navado, potem pač nisi kriv, da so me pretepli, je dejala kamela. Na sredi reke, kjer je bila voda najbolj globoka, pa je kamela nenađoma rekla:

„Šakal, skopajva se, zdi se mi, da si umazan.“

„Nikar,“ je zavikal šakal, „nikar, saj vendar ne znam plavati.“ Kamela pa je rekla: „Veš, tako navado imam, da se rada okopam, posebno še, kadar me ljudje natepejo.“

Komaj je to zgovorila, že se je potopila.

Ko se je spet dvignila nad gladino, šakal ni več sedel na njeni grbi.

Za šakalom nihče ni žaloval in nihče ga ni pogrešal.

Tako se zgodi z nezvestimi prijatelji!

Ivo Andrić

18

Travniška kronika

Vedno bolj ga je ovijala z ostrim in hladnim ozračjem bednega življenja, posebno pa s svojo tišino in dolgočasjem, s katerim se je mladenič boril marsikatero noč, ko spanec ni hotel zapreti oči, toda pomoči ni bilo od nikoder.

O tem pa bomo še govorili v enem naslednjih poglavij. Zdaj je na pragu nov, pomenljivejši dogodek, ki pomeni veliko spremembo za ves francoski konzulat: prišel je tako pričakovani nasprotnik — avstrijski generalni konzul.

5

Minevali so meseci in leto se je prevesilo v zaton. Avstrijskega konzula, ki so prej o njem mislili, da bo prišel hkrati s francoskim, še ni bilo. Ljudje so začeli že pozabljati nanj. Pod konec leta je pa odjeknil glas, da avstrijski konzul prihaja. Govorica je obšla čaršijo. Spet je oživelo posmehovanje, spet so začeli grdo gledati, spet šepetati drug z drugim. Toda minevali so tedni, o konzulu pa ne sluha ne duha. S poslednjimi jesenskimi dnevi je pa le prišel.

Novico, da hoče tudi avstrijska vlada v Travniku odpreti generalni konzulat, je slišal Daville že v Splitu, še

preden je stopil na bosenska tla. Ta možnost je pozneje v Travniku skozi vse leto visela nad njim ko hudourni oblak. Zdaj pa, ko je po toliko mesecih čakanja ta pretnja postala živa resnica, ga je manj skrbelo, kakor bi kdo menil. Sčasoma se je bil namreč sprijaznil s to možnostjo. Vrh tega mu je po čudni logiki človeških slabosti dobro delo, da še ena velika sila upošteva to pozabljeno mesto. V lastnih očeh je zrasel in začutil novo moč in bojevitost.

Že pol leta je Davna zbiral podatke, širil novice o slabih razmerah Avstrije in pletel mreže za sprejem novega konzula. Zlasti je tipal na vse strani, kaj sodijo ljudje o tej novici. Katoličani so bili blaženi in fratri so se pripravljali, da se prav tako vdano in prisrčno dajo na voljo novemu konzulu, kakor so hladno in nezaupljivo sprejeli francoskega. Pravoslavni, ki so jih preganjali zaradi vstaje v Srbiji, so se najraje ognili razgovoru o tem, zaupno pa so tudi že sedaj vztrajno trdili, da „ni konzula brez ruskega konzula“. Turki v Konaku so leno, prezirljivo in dostojanstveno molčali, zaposleni predvsem z lastnimi skrbmi in medsebojnimi spletkami. Domači Turki so se vznemirjali še huje kakor ob novici o prihodu francoskega konzula. Če je bil Bonaparte oddaljena, premakljiva in nekoliko fantastična sila, ki je bilo treba z njo tisti čas pač računati, je bila Avstrija bližja, dejanska in dobro znana nevarnost. Z zanesljivim čutom plemena, ki v deželi vlada in gospodari že nekaj stoletij, so čutili vsako, tudi najmanjšo nevarnost, če je pretila temu redu in njihovemu gospostvu. Dobro so vedeli, da sleherni tujec, ki pride v Bosno, nekoliko pripravljiva pot med sovražno tujino in njimi, konzul pa s svojimi posebnimi pooblastili in sredstvi na široko odpira to pot, po kateri zanje in za njihove koristi in svetlinje ne more priti kaj dobrega, lahko pa pride vsakršno zlo. Hudo so bili razsrjeni na Carigrad in Osmanlije, ki to dopuščajo. Skr-

belo jih je bolj, kot so hoteli pokazati Davnu. Na njegova vsiljiva vprašanja niso marali jasno odgovarjati. Prikrivali so svojo mržnjo nad vdiranjem tujcev, niso pa prikrivali svojega prezira zaradi njegove vsiljivosti. Ko je hotel, da mu neki čaršijec vsekakor pove, kateri konzul mu je ljubši, francoski ali avstrijski, mu je mož mirno odgovoril, da sta oba enaka: „Eden je lisast, drugi je črn. Eden je pes, drugi njegov brat“.

Davna je požrl odgovor; sedaj je vsaj slišal, kaj ljudstvo misli in čuti. Le tega ni vedel, kako naj stvar prevede in pojasni svojemu konzulu, da bi ga ne užalil. Navzlic temu so francozi storili vse, da bi nasprotniku ovrzali delo in otežili bivanje. Daville je dolgo, vendar zaman prepričeval vezirja, kakšna nevarnost bo novi konzul za Turčijo in kako bi bilo najbolje, da mu ne dajo berata* in ne dovolijo bivanja. Vezir je gledal predse, ne da bi povedal kaj misli. Vedel je, da je berat za avstrijskega konzula že izdan, vendar je pustil francoza naj govori, in samo premišljal, kakšno škodo in kakšno korist bo lahko imel od boja, ki se očitno razvema med obema konzuloma.

Vendar se je Davnu z novo podkupnino in s starimi zvezami posrečilo, da je zavlekel izročitev berata. Tako je avstrijskega generalnega konzula gospoda polkovnika von Mitterja čakalo v Brodu neprijetno presenečenje, ker sultanov ferman in konzulski berat še nista bila pri tamkajšnjem avstrijskem komandantu, četudi so mu obljubili, da ga bosta čakala. Mesec dni je predsedel von Mitterer v Brodu in zaman pošiljal kurirje na Dunaj in v Travnik. Nazadnje so mu izjavili, da je bil berat odposlan derventskemu stolniku Nail begu, naj ga izroči konzulu, da bo lahko odšel v Travnik. Nato je von Mitterer krenil iz Broda s svojim tolmačem Nikolajem Rotto in dvema stražarjema. V Derventi ga je čakalo novo presenečenje. Stolnik

Manko Golar:

Nacek kupuje očala

(Zgodba iz Prlekije)

Nacek je bil doma iz Cvena. Pridno je hodil v šolo. Pet let v prvi razred. Potem pa je učitelj zbežal iz Cvena, ker so bili Cvenarji pametnejši od njega.

Nacek je vedel vse. Tudi dražiti sosedovega psa in vlačiti za rep domače mačke.

Čitati pa Nacek ni znal. Učitelj mu je dolgo še na Moti, da je Nacek pravi modrijan. Pa mu je u zopet splahnel iz glave in je bil u zopet i in i zopet u. Da, težave so bile z Nackovo čitanko.

Nacek je dobro vedel, da ima učitelj očala. Brez njih ni mogel brati. In jih imajo tudi stric Južek, ki prodajajo sol in kolomaz in pisane robače in še kaj. In so si vedno natakneli na nos očala, ko so spravljali skupaj račun. Tudi takrat, ko so iskali dolžnike po svoji debeli knjigi. Pa je rekel Nacek: »Če je tako, zakaj potem v šolo. Kupiš očala, jih natakneš na nos, pa čitaš in pika. Tudi jaz bi bil lahko potem za učitelja in prodajal modrost v Cvenu. Ali pa Južek in bi potem prodajal kolomaz ali pa kvas za pitice.«

In se odpravi v Lotmerk. Tam so prodajali dopovedoval, kakšna je razlika med u in i. Včasih je imel Nacek srečo in je uganil, kaj je u. Potem je tulil u celo uro, da so zvedeli očala. Stopil je v trgovino, pozdravil dober dan. Kapo pa je pustil kar na glavi. Naj se odkriva učitelj, če se mu že zdi. On, Nacek, se že ne bo; to je bolj moško; tako delajo tudi dedi v Rajhovi krčmi.

In reče brž za očala. Prinesejo mu jih za kar tri klobuke. Nacek jih je pridno natikal na nos, toda niti ene mu niso bile pogodu. Kadar koli je pogledal v knjigo, so plesale pred njim črke prav tako neumno kakor v šoli. »Tak, prinesite mi očala, da bom znal z njimi čitati,« je nejevoljno zahteval Nacek. Prinesli so mu jih še za dva žepa. In je Nacek zopet izbiral in izbiral. A zaman.

»Take sem rekel, da bom znal z njimi čitati!« je zopet vzrotil Nacek.

»Kako misliš to, Nacek,« ga je vprašal očalar, »mar znaš sploh čitati?«

Nacek ga je debelo pogledal: »Znaš čitati! Hm, če bi znal brati, potem sploh ne bi kupoval očal. Kaj bi mi le bile!«

Gromko se je zasmel očalar in rekel, da prodajajo taka očala le v Veržeju. Pri Ropošil! In se je smejal še dalje.

Nacek pa mu je pokazal jezik in zbežal. In Nacek še do danes ni dognal učenosti o iju in uju. No, tisti Nacek iz Cvena.

Raci in žaba

Na mlako priletita raci, da bi se odpočili. Iz bičevja priplava žaba in ju vpraša: »Od kod in kam?«

»Iz daljnih krajev na jug,« odgovorita raci. »Samo malo se tu odpočijeva.«

»Vzemita me seboj,« prosi žaba. »Tudi jaz bi rada odletela iz teh krajev!«

»Prav radi bi te vzeli s seboj,« odvrne ena izmed rac, a kaj, ko ne znaš letati.«

»Tule plava kos veje,« de žaba, »vzemita jo v kljun, vsaka na enem koncu, jaz se je bom prijela na sredi, pa bomo vse tri letele, da bo veselje!«

»No, prav, pa naj bo po tvojem!« odgovorita raci.

In vse tri odletijo, kakor je predlagala žaba. Z desne in leve, od zgoraj in spodaj, od vsepovsod se jim bližajo tropi ptic — selivk in vse se čudijo. Žabi je všeč, da jo vse gledajo. Pa odpre usta, da bi se pohvalila: »Jaz sem si to izmislila, veste?« A joj! Ze pri prvi besedi strmoglavje navzdol proti zemlji. Ko prileti na zemljo, se razleže, da ni nobeni stvari več podobna.

Pet prstov

Pet prstov na roki se z Juržkom igra in ni ti za hipec miru mu ne da.

Pet prstov ga vleče za lase, za nos — kako en sam dečko naj petim bo kos!

A fant se domisli rešilne poti: vseh pet nagajivcev brž v usta zmaši.

Kajetan Kovič

Polletni razvoj na trgu s klavno živino

Že na splošno nam pregled nihanja cen tako na Dunaju in v Salzburgu, kakor tudi na Koroškem kaže, da je bil dosedanji razvoj na trgu s klavno živino letos miren in ustaljen. Cene bikov, volov in telic so v okviru sezonskih pogojev nihale med 9,50 in 12,00 šil., cene krav pa med 7 in 9 šil. Kar tiče razvoj na Koroškem, lahko rečemo, da so od 1. aprila, ko smo spet lahko izvažali bike, vole in telice v Italijo, pričele njihove cene postopoma naraščati. Medtem ko so se v prvem tromesečju vrtele v glavnem med 10 in 11 šil., so aprila narasle na 11 do 11,50, začetkom junija — ko se je trg na strani ponudbe precej izpraznil — pa na 11 do 12 šil. in več.

V prvem polletju tekočega leta smo iz Koroške izvozili 4.391 bikov, telic in volov v Zahodno Nemčijo, Italijo in Švico. To število predstavlja 17% avstrijskega izvoza klavne živine, kar je izredno veliko, če upoštevamo, da znaša koroški delež na goveji živini v državi le 8%. Blizu 60% izvožene živine je šlo v Italijo in sicer v zadnjih 3 mesecih. Italija je za nas najbolj neposredni inozemski odjemalec klavne živine, ki letno uvažajo po več desetstisoč glav za krilje svojega povpraševanja po mesu. Zato je treba italijansko tržišče na vsak način držati, kar pa ni le stvar pristojnih izvoznih krajev, marveč mora postati tudi briga slehernega kmetovalca zlasti na južnem Koroškem, ki je najbližji italijanski mej. Baš na južnem Koroškem se mora v pitanju goveje živine udomačiti načelo: manj starih volov, ki jih trg odklanja in ki so v vzreji in pitanju dragi, zato pa več 18 do 20 mesecev starih pitanih bikov in telic, potem bomo konkurenčni tako na italijanskem trgu kakor tudi na domačem. Potem se ne bo pripetilo, da bi nas — kakor zadnje — čase — na italijanskem trgu, pa tudi na nemškem izpodjedale druge države.

Kar tiče razvoj na trgu s klavnimi prašiči, je bila v mesecih marec, april in maj ponudba po vsej državi tako obilna, da bi skoraj popolnoma zrušila v januarju in februarju normalne cene. Le izvoz 40.000 klavnih prašičev na Češko, v Švico, na Poljsko in v Anglijo ter vskladiščenje nadaljnjih 25.000 po intervencijskih nakupih kmetijskega ministrstva zaklanih prašičev v zmrzovalnicah sta preprečila zrušenje cen v tem času, istočasno pa sta omogočila, da so cene zanihale le sezonsko od 12,20 do 14,20 na 11 do 13,80 šil.

Kar tiče Koroško, pa lahko rečemo, da v tem času na padanje cen za klavne prašiče ni toliko pritiskala preobilna domača ponudba, kakor dejstvo, da so prišli v tem času na koroški trg cenejši štajerski in zgornjeavstrijski pitanci. Ko je njihov pritisk na koroški trg prenehal, so se pričele cene v deželi spet popravljati in normalizirati. Proti koncu meseca junija so znašale 13 do 13,50 šil.

Kar smo ugotovili na trgu s klavnimi prašiči, lahko ugotovimo tudi za razvoj na trgu s klavnimi teleti. Od 15 do 16 šil. je zaradi obile ponudbe koncem februarja zdrknila cena na 14 do 15 šil. Okoli Velike noči se je pričela spet popravljati. V drugi polovici junija je pričela ponudba klavnih telet na Koroškem precej pojemati in so cene ob uvozu iz sosednih dežel in iz Jugoslavije narasle na 16 do 17 šil. — Ob koncu bodi le še mimogrede omenjen izvoz 720 klavnih konj, ki smo jih iz Koroške v prvih štirih mesecih tekočega leta izvozili v Italijo. Od maja naprej pa je ta izvoz ustavljen.

ZA NAŠO VAS

Jutri, v soboto zvečer ob 18.15 uri prislusnimo oddaji radia Celovec „Za našo vas“!

Aktualno vprašanje:

Vrednost travne silaže

Najprej vprašanje, zakaj pozimi, pa tudi poleti kravam in mladi pitovni živini travno silažo, zakaj ne seno?

Naš odgovor: Pri zeleni krmi da molznica lahko 25 kg mleka na dan brez dodatnih krmil, razen rudnin; pri senu pa ga nam da kvečjemu še 12 kg. Ker pa je dokupljena beljakovinska krma draga in ker pozimi seno in dokupljene beljakovine močno bremenijo proizvodne stroške mleka, se moderno kmetijstvo vedno bolj nagiba na to, da omeji obrok sena v krmi molznic zgolj še na dietično potrebo 5 do 6 kg dnevno in da ga v ostalem nadomesti tako v pogledu beljakovin, kakor tudi škrobnih vrednosti s travno in koruzno silažo.

Kar smo ravnokar dejali za molznice, ki ob izdatni molznosti 15 do 20 l mleka na dan potrebujejo krmo z beljakovinami in škrobnimi enotami v razmerju 1:6, velja enako in še bolj za mlado doraščajajočo ali pitajočo se živino, ki potrebuje krmo beljakovin in škrobnih enot v razmerju 1:5 in 1:4.

Z a p o m n i m o: S siliranjem zelene trave hoče moderni kmetovalec ohraniti v travi in leguminoznih krmnih mešanica vse razpoložljive beljakovine in jih po potrebi porazdeliti čez celo leto, s tem pa postati od dokupa dragih beljakovin popolnoma neodvisen. Siliranje zelene trave je potemtakem pocenjevanje proizvodnje mleka in mesa!

Tabele o krmni vrednosti rastlin v svežem, siliranem in posušenem stanju kažejo, da vsebujejo silirana trava in leguminozne krmne mešanice za eno šestino do eno petino manj prebavljivih beljakovin, kot jih vsebujejo v svežem stanju. Ker pa so v široki

praksi priprave travne silaže in njenega krmljenja vedno spet ugotovili, da krave niso dale povsod po teh tabelah pričakovano količino mleka, so se znanstveniki lotili raziskovanja vpliva siliranja na krmilno vrednost trave. Doslej so ob več sto primerih tozadevni poizkusi pokazali, da je kvaliteta travne silaže v glavnem odvisna od starosti trave. Mlada trava vsebuje malo vlaknine, čim starejša pa postaja, tem bolj oleseni in tem več vsebuje vlaknine. Najboljša je vedno bila silaža iz mlade trave, vsebovala je največ škrobnih enot in prebavljivost njenih beljakovin je bila največja.

V številkah ponazorjeno se je kvaliteta, to je krmna vrednost in okusnost travne silaže spremeni takole:

● travna silaža, ki je vsebovala le 25% vlaknine, je imela krmno vrednost 580 škrobnih enot, prebavljivost beljakovin v njej pa je znašala 70%;

● travna silaža pa, ki je vsebovala že 30 do 32% vlaknine, je imela le še 400 škrobnih enot krmne vrednosti, odstotek prebavljivosti njenih beljakovin pa je zdrknil večinoma na 50%.

Take razlike so pokazale preiskave silaže s travnikov. Še večje pa so bile razlike v silaži pašniške trave.

Iz tega lahko zaključujemo, da na kvaliteto travne silaže poleg dobrega tlačenja, neprodušnega pokrova itd. tudi močno vpliva pravočasna košnja za siliranje namenjene trave. Če hočemo okusno in tečno travno silažo, bogato na prebavljivih beljakovinah in na škrobnih enotah, potem silirajmo mlado travo in mlade, še ne olesenele leguminozne krmne mešanice.

Kako siliramo beljakovinske krmne mešanice?

Beljakovinske krmne mešanice siliramo, čim je oves med njimi razvil svoje zmje in čim je to prišlo v štadij mlečne zrelosti. Siliramo ovenelo zelenje. Na večer kosimo, drugi dan siliramo. Da omogočimo pravilno kisanje silaže, damo na kubični meter silaže v plasteh po 2 kg Silosola ali pa primerno količino melase. Dobro tlačenje in neprodušni pokrov sta silaži iz beljakovinskih krmnih mešanic še bolj potrebna kot pri koruzni silaži.

Nauki letošnje proizvodnje ozimnega žita

Letina ozimnega žita, pa tudi jarega bo po naših krajih letos slaba, kot redko kdaj. Vendar je zgrešeno, če celotno krivdo pripisujemo zgolj za žito skrajno neugodnemu vremenu. Še več je res, da so ozimne že jeseni zaradi suše slabo vzklile in se slabo obrasle. Videli pa smo, da je žito najslabše obraslo tam, kjer smo ga sejali z roko. Tam je prišlo veliko semena preplitivo v zemljo, vsled česar ali ni vzklajalo ali po so se vznikle rastline posušile.

Res je tudi, da je bila pretekla zima za žito izredno slaba. Več kot polovico decembra so posevki ležali pod snežno odejo, ne da bi bila zemlja zmrznila. Snegu je sledil dež in z njim podedelena skorja vrhu snega, ki je kot neprodušni pokrov dušila posevke pod seboj. Na vigrad je izredno dolgo pritiskal jutranji mraz, vsled česar je zemlja dnevno zmrzovala in se tajala. Rahle koreninice so se pri tem trgale ena za drugo in posevki so postajali iz tedna v teden redkejši. Redčenje posevkov pa je bilo posebno hudo tam, kjer pomladi nismo dalgi mineralnih gnojil v pomoč obraščanju. Kjer pa smo pomladi oslabilim in razredčenim posevkom pomagali z mineralnimi gnojili, so se kar lepo opomogli.

Kjer razredčenih posevkov nismo pravočasno podorali ali pokosili za krmo, tam je škoda dvojna. Večno deževanje in mraz v maju, juniju in tudi še v juliju sta marsikje žito takorekoč docela uničila. Namesto njega pa se je razbohotil plevel.

Iz vsega nauk za bodočnost: Če sneg dolgo leži, zlasti če posevke pokriva ledena skorja, je treba njuno talitev omogočiti s pomočjo Thomasove žindre, ki razjeda sneg in led od zgoraj. Čim je sneg odzdel in so se tla osušila, dajmo še pred mrežno brano 75 do 100 kg nitramoncala po hektarju posevka, da bo lažje in hitreje obrasel in da bo zlasti prerasel plevel. Če nas posevek v maju ali začetkom julija ne zadovoljuje, ker je predeček in preveč zapleveljen, ga takoj pokosimo za krmo, preorano strnišče pa osejmo s primerno leguminozno krmno mešanico ali pa silokoruzo.

Močno prodiranje simodolcev v deželi

Prodiranje simodolcev zlasti v območju marijadvorskega ali rumenega goveda, ki traja že nekaj let, je postalo po lanski tbc-akciji posebno močno. Kako simodolci izpodrivajo marijadvorce, pa tudi pincgavce in kako kmetje pretaplajo marijadvorsko s simodolskim govedom, zgovorno kažejo osemenitve celovške osemenjevalne postaje koroške kmetijske zbornice v letošnjem prvem polletju. V prvem polletju 1962 je bilo iz te osemenjevalne postaje 10.483 krav prvič osemenjenih s semenom simodolskih bikov, kar predstavlja 45% vseh osemenitev v deželi.

Gledano po številu krav predstavlja to število polletnih osemenitev eno desetino vseh koroških krav. Če pa vzamemo v primerjavo število krav v okrajih Velikovec, Volšperk, Št. Vid in Celovec, kjer so marijadvorci v nazadovanju in kjer simodolci prodirajo vidimo, da je bila v območju teh okrajev v prvem polletju 1962 osemenjena skoraj četrtina krav s semenom simodolskih bikov.

Osemenjevalna postaja v Celovcu je zaradi tega poleg dosedanjih 4 simodolskih bikov postavila v svoj hlev še petega. Ta bik — po imenu Hektor AF 1520 — je temnolisast in sin znanega bika Helda iz avstrijskega rejskega centra Reid na Zgornjem Avstrijskem. Njegova mati Mina 42.923/5,2 je v petletnem povprečju dala 4.749 kilogramov mleka s 4,18% ali 198 kg masti na leto. Njena najvišja molznost pa je znašala 5.242 kg mleka s 4,39% ali 230 kg masti na leto.

Poleg Hektorja so v celovski osemenjevalni postaji še naslednji biki simodolske pasme: Armin AF 300, Siegfried AF 1127, Waräger AF 3100 in Rebus AF 3200.

je trdil, da nima za konzula ničesar, ne berata ne kakih navodil. Povabil ga je, naj se s spremstvom ustavi v derventski trdnjavi, pravzaprav v vlažni kazemati, ker je bil derventski han maloprej pogorel. Polkovnik, čeprav izkušen in postaran v delu in borbi s turškimi oblastmi, je bil skrajno razjarjen. Stotnik, trd in čemerem Bosanec, se je razgovarjal z njim osorno preko fildžana.

„Čakaj, gospod. Če je res, kar praviš, da so ti poslali ferman in berat, ju boš dobil. Ne more biti drugače. Zakaj, kar pošlje sultanov dvor, tudi pride. Kar lepo počakaj tukaj. Meni nisi v nadlego.“

In ko je to govoril, sta bila ferman in berat za gospoda Josepha von Mittererja, cesarsko-kraljevega generalnega konzula v Travniku, zavita v povoščeno platno in lepo zganjena, spravljena pod blazino, na kateri je sedel.

Polkovnik, zmeden in obupan, je spet pisaril nujna pisma na Dunaj in rotil, naj zahtevajo berat iz Carigarda, naj ga ne puščajo v takim položaju, saj to škoduje ugledu države, ki ga pošilja sem, in že vnaprej podira njegovo delo v Travniku. Svoja pisma je zaključeval: „Pisano v trdnjavi Derventi, v mirni sobici, na tleh“. Hkrati je plačeval posebne hitre sle s pozivi vezirju, naj mu pošlje berat ali pa vsaj dovoli, da gre brez njega v Travnik. Nail beg je zadrževal polkovnikove kurirje, jim jemal pisma kot sumljiva in jih mirno zlagal pod blazino k fermanu in berat.

Tako je preživel polkovnik v Derventi še štirinajst dni. Medtem ga je obiskal neki travniški Jud in mu ponudil svoje usluge. Trdil je, da bo lahko špioniral pri francoskemu konzulu. Polkovnik je bil nezaupljiv in vaje dela z ovaduh, zato ni hotel sprejeti sumljive ponudbe tega človeka, pač pa ga je uporabil kot sla ter poslal po njem pismo za vezirja. Jud je sprejel nagrado, odnesel

pismo v Travnik in ga izročil Davnu, ki ga je bil plačal in poslal v Dervento, naj se na videz ponudi v službo avstrijskemu konzulu. Iz pisma je Daville spoznal, v kako mučnem in smešnem položaju je njegov nasprotnik; zadovoljno jebral njegove prošnje in žalostne pritožbe, naslovljene vezirju. Pismo je ponovno zapečatil in poslal v Konak. Vezir je bil presenečen; ukazal je, naj se preišče in ugotovi, kaj se je zgodilo s fermanom in beratom, ki ju je že pred štirinajstimi dnevi poslal derventskemu stotniku Nail begu, da ju izroči novemu konzulu, kadar bo prispel v Dervento. Vezirjev arhivar je dvakrat, trikrat premetal ves svoj zaprašeni arhiv in si zaman belil glavo, kje bi mogla pošiljka obtičati. Tatar, ki je bil odnesel pismo v Dervento in se vrnil, je dokazal, da je vezirjevo pošto izročil stotniku. Vse je bilo v redu, le avstrijski konzul je sedel v Derventi in nepotrpežljivo in zaman čakal svoj berat.

Stvar je pa bila dejansko preprosta in jasna. Daville je s pomočjo Davne in Juda podkupil derventskega stotnika, da je izročitev berata zavlekel, kar je največ mogel. Stotnik je zlahka privolil, da bo dvanajst dni sedel na blazini s fermanom in beratom pod sabo, da bo sleherni dan predrzno in hladnokrvno odgovarjal polkovniku, da še nima berata zanj, zato bo pa dobival po en zlatnik na dan. Stotniku tako nihče ni mogel do živnega, saj že dolgo ni odgovarjal na pritožbe in pisma, ki mu niso ugajala. V travnik pa sploh ni maral priti.

Naposled se je tudi to uredilo. Polkovnik je prejel vezirjevo pismo, v katerem mu je sporočil, da dokumente iščejo; povabil ga je, naj takoj, tudi brez berata, pride v Travnik. Polkovnik je še isti dan vesel zapustil Dervento in se napotil v Travnik. Že naslednji dan je derventski poveljnik poslal vezirju konzulove dokumente ter se opravičeval, da so se bili nekam zamešali.

Tako je avstrijski generalni konzul doživel isto, kar skoraj redno doživi tujec, ki pride na Turško zaradi katkega posla s Turki. Takega človeka Turki nekoliko hote in zavestno, nekoliko pa tudi nehote, s pomočjo samih okolnosti že pri prvem koraku spravijo v slabo voljo, ga utrudijo in ponižajo, tako da se loti posla, zaradi katerega je prišel, že z manjšo silo in oslabiljenim zaupanjem vase.

Res je pa tudi von Mitterer že v Brodu, ko je čakal na berat, naskrivaj odpiral pošto, ki je prihajala iz Ljubljane za francoskega konzula.

Prihod cesarsko-kraljevega generalnega konzula v Travnik je potekel podobno kakor Davillov. Razlika je bila samo v tem, da se von Mittererju ni bilo treba ustaviti v judovski hiši, kajti katališki meščani so zarojili kot panj in najboljše trgovske hiše so mu ponujale gostoljubje. Sprejem pri vezirju je bil, kot je zvedel Davna, nekoliko krajši in hladnejši kakor sprejem francoskega konzula. Toda domači turški prebivalci ga niso sprejeli ne bolje ne slabše. („Oni je pes, ta pa njegov brat!“) Novega konzula so spremljale po ulicah psovke in grožnje žensk in otrok, pljuvali so nanj z oken, možje v trgovinah pa ga že pogledali niso.

Novi avstrijski konzul je obiskal najprej dva najuglednejša bega in apostolskega vizitatorja, ki je tisti čas po naključju bival v samostanu na Guči gori, šele zatem svojega francoskega tovariša. Davnovi agenti so mu bili za petami pri vseh teh obiskih, javljali o njih vse, kar so zvedeli, pa si izmišljali in dodajali, česar niso mogli zvedeti. Iz vsega je bilo vendar jasno, da želi avstrijski konzul združiti vse, ki so proti francoskemu konzulu, seveda oprežno in ne da bi vzbudil pozornost; ne sme reči nihi besede proti svojemu tovarišu in njegovemu delu, poslušati pa mora vse, kar mu drugi lahko povedo. (Se nadaljuje)

Že trideset let proučujem ljudi okrog sebe. Malo vem o njih. Težko bi sprejel koga v službo samo zaradi prijaznega obraza. In vendar po mojem mnenju sodimo ljudi, ki jih srečujemo, kar po videzu. Po obliki obraza, po pogledu, po ustih že sklepamo, kakšni so. Bog-človek je poln nesmislov. Rumeno mu prav lahko predstavlja konja in voz, sredi drugega tedna pa hvaležnost. Kadar ljudje pravijo, da so njihovi prvi vtisi o nekem vedno pravilni, se samo nasmehnem. Mislim, da so zelo površni ali pa zelo domišljivi. Mene ljudje presenečajo vsekakor bolj, čim dlje jih poznam. In prav o najstarejših prijateljih lahko pravim, da jih sploh ne poznam.

O teh rečeh sem razmišljal danes zjutraj, ko sem v časopisu bral, da je v Kobe umrl Edward Hyde Barton. Bil je trgovec, že več let v službi na Japonskem. Poznal sem ga zelo površno. Zdel se mi je zanimiv, ker me je nekoč izredno presenetil. Ko bi ne slišal zgodbe prav od njega, bi nikoli ne verjel, da je bil zmožen česa takega. To še toliko bolj, ker sta se videz in obnašanje pri njem izredno skladala in si res lahko mislil, da ga poznaš.

Ce je sploh kak človek lahko v celoti skladen, potem je bil to on. Bil je droben, majhen — kakšen meter in pol, suh, belih las, rdečega nagubanega obraza in modrih oči. Mislim, da je imel takrat, ko sem ga spoznal, okrog 60 let. Obleden je bil čudno, nevsiljivo, kot se je spodobilo za njegov položaj in leta.

Urad je imel v Kobe, vendar je često prihajal v Yokohamo. Nekeč sem tam nekaj dni čakal na ladjo. V Britanskem klubu so naju predstavili in skupaj sva igrala bridge. Igral je dobro, velikopotezno. Govoril je malo, tudi pri pijači se ni razživel. Kar pa je povedal, je bilo pametno, izrečeno v prijetno šaljivem tonu. V klubu so ga vsi imeli radi. Ko je odšel, so mi povedali, da je eden najboljših. Slučajno sva oba stanovala v Grand hotelu in naslednji klubih.

Dan me je povabil na obed. Spoznal sem njegovo debelo, postarno, a prijazno ženo in obe hčerki. Navezani so bili eden na drugega, res ljubeča družina. Burton je napravil name največji vtis s svojo prijaznostjo. Imel je prijetne,

mile modre oči in topel glas. Nisi si mogel misliti, da bi ga kdaj povzdignil v jezi. Dobrohotno se je smehljaj. Privlačil te je, ker si čutil, da ima ljudi zares rad. Izžareval je svojstven čar. V resnici ni imel nič zoprnega na sebi. Rad je igral karte in pil koktajle, znal je povedati kakšno dobro, duhovito zgodbico. V mladosti se je ukvarjal tudi z atletiko. Bogat je bil, vse premoženje si je ustvaril sam. Morda si ga imel še posebno rad, ker je bil tako majhen in krhek. Zdelo se ti je, da ga moraš braniti. Čutil si, da bi niti muhi ne storil zlega.

Nekega popoldneva sem sedel v salonu v Grand hotelu. Bilo je še v času pred potresom, imeli so usnjene fotelje. Skozi okna si imel širok razgled na пристanišče in živahni promet v njem. Tu so pristajali prekoceanski parniki, ki so pluli v Vancourver in San Francisco ali pa preko Šanghaja, Hong-Konga in Singapura v Evropo. Tu so se ustavljali klateži vseh narodnosti, ki sta jim popotovanje in morje vtisnila svoj pečat. Tu so se zibale džunke z visoko krmo in velikimi, pisanimi jadri in mrgolelo je sampanov. Veselo, živahno pozorišče, ki ti je pa kar pomirjalo duha. Bilo je polno ro-

W. Somerset Maugham

Prijatelj v stiski

mantike, samo roko si moral stegniti, pa si jo začutil.

V salon je prišel Burton. Zagledal me je in sedel na stol poleg mene.

»Kaj pravite, bi popila kakšen kozarček?« Zaploskal je natakarku in naročil dvakrat gin z ledom. Pravkar jih je prinesel, ko je šel nemi moški po cesti mimo. Zagledal me je in mi pomahal.

»Poznate Turnerja?« me je vprašal Burton, ko sem mu odzdravil.

»V klubu sem ga spoznal. Pravijo, da mu od doma pošiljajo denar, samo da ostane zunaj.«

»Mislim, da je res. Precej je takih tukaj.«

»Bridge pa dobro igra.«

»To navadno znajo, da. Lani je bil tukaj neki tak tip, po neumnem naključju je imel še isti priimek kot jaz. Bil je najboljši igralec bridgea, kar sem jih kdaj srečal. Najbrž ga v Londonu niste nikoli videli, Lenny Burton mu je bilo ime. Menda je bil v kakšnih zelo dobrih »Ne, imena se ne spominim.«

»Izredno dobro je igral. Imel je prav štiri čute za karte. Kar nekam grozljivo je bilo vse skupaj. Dostikrat sem igral z njim. Precej časa je bil v Kobe.«

Burton je srkal svoj gin z ledom.

»Posrečena zgodba je to,« je dejal. »Saj ni bil slab. Prav rad sem ga imel. Vedno je bil lepo oblečen in elegantnega videza. Na neki način je bil prav čeden. Imel je kodre in rožnata lica. Ženske so ga rade videle. Saj ni bil nevaren, veste, samo malo divji. Preveč je pil. Take vrste ljudje vedno preveč pijejo. Vsake četrta leta so mu poslali nekaj denarja, pri kar- tah ga je tudi malo zaslužil. Kar precej denarja je prišlo v njegove roke.«

Prijazno se je zahihital. Že sam sem spoznal, da zna pri bridgeu dobro in dostojanstveno izgubljal. Pogledil se je po obrti bradi. Roko je imel tenko, skoraj prozorno, in žile na njej so mu izstopale.

»Najbrž je zato prišel k meni, ko je propadel. Pa še enako sva se pisala. Nekega dne je prišel k meni v urad in me prosil za delo. Začudil sem se. Povedal mi je, da mu nič več ne pošiljajo od doma in da bi se rad zaposlil.

Vprašal sem ga, koliko je star.

»Petintrideset.«

»Kaj pa ste do zdaj že delali.«

»No, pravzaprav nič takega.«

Nisem se mogel zadržati, da mi ne bi šlo na smeh. »Bojim se, da vam prav zdajle ne morem pomagati. Pridite spet čez petintrideset let, pa bova videla.«

Ni se ganil. Samo pobledel je. Malo se je obotavljalo, potem pa je povedal, da že nekaj časa nima sreče pri kartah. Ni ostal samo pri bridgeu, začel je igrati poker in oskubli so ga. Niti penija ni imel. Zastavil je svojo lastnino. V hotelu ni mogel poravnati računa, kredita pa mu niso več dali. Bil je popolnoma na psu. Če ne bo dobil dela, bo napravil samomor.

Malo bolje sem ga pogledal. Videl sem, da je res na koncu. Pil je več kot navadno in prisodil bi mu petdeset let. Ko bi ga dekleta zdaj videla, se ne bi več toliko menila zanj.

»Mogoče se pa spoznate še na kaj drugega kot na karte?« sem ga vprašal.

Skoraj bi ne verjel svojim ušesom, tako nemumen odgovor je bil to.

»Tekmoval sem v plavanju za svojo univerzo.«

Malo se mi je zasvitalo, kaj hoče povedati. Toda v življenju sem spoznal že preveč ljudi, ki so bili na svojih univerzah nekakšni mali bogovi, da bi me to kaj ganilo.

»Ko sem bil mlad, sem bil tudi jaz precej dober plavalec,« sem mu dejal.

Nenadoma sem se nečesa spomnil. Burton se je obrnil k meni.

»Ali poznate Kobe?«

»Ne. Samo enkrat sem na potovanju tam prespal noč.«

Potem najbrž ne poznate kluba Shioya. Ko sem bil še mlad, sem plaval od tod mimo svetilnika v zaliv Tarumi. Malo več kot tri milje je in plavati je težko. Zaradi tokov okrog svetilnika. No, to sem povedal svojemu mlademu soimenjaku. Če priplava tam čez, sem mu rekel, mu priskrbim službo.

Videl sem, da ga je to precej osupnilo.

»Saj pravite, da ste dober plavalec,« sem mu dejal.

»Toda kondicije nimam.«

Nič nisem odgovoril. Skomignil sem z rame- ni. Pogledal me je in pokimal.

»Prav. Kdaj pa naj grem plavat?«

Pogledal sem na uro. Nekaj minut čez deset je bilo.

»Plavali boste največ uro in četrta. Okrog pol ene vas pridem z avtomobilom iskat v zaliv. Popeljem vas v klub, da se preoblečete, potem bova pa skupaj obedovala.«

Segla sva si v roke. Želel sem mu veliko sreče. Odšel je. Tisto dopoldne sem imel veliko delo. Toliko da sem še prišel v zaliv Tarumi ob pol ene. Toda ne bi mi bilo treba hiteti. Saj ni prišel.

»Ali si je zadnji trenutek premislil?« sem vprašal.

»Ne, ni si premislil. Šel je plavat. Seveda pa si je bil s pijačo in razuzdanim življenjem uničil svoje zdravje. Tokovi okrog svetilnika so bili premočni zanj. Šele čez tri dni smo našli truplo.«

Nekaj trenutkov sem molčal. Pretreslo me je. Potem sem vprašal Burtona:

»Ali ste vedeli, da bo utonil, ko ste mu to predlagali?«

Prijazno se je zahihital. Pogledal me je s svojimi milimi, nedolžno modrimi očmi. Z roko se je pogladil po bradi.

»Veste tisti trenutek bi ne imel nobenega mesta zanj.«

za oddih in razvedrilo

Michel Beret

PREDNOST

Ta resnična zgodba se začneja na videz zelo neverjetno: Sebastien Bonlarampe je našel stanovanje. Zares je to danes zelo velika redkost, vendar ne popolnoma nedosegljiva. To lahko danes doseže vsakdo pod pogojem, da ni preveč izbirčen, da ima dovolj sreče, da dokaže, da ima dovolj potrpljenja in da se pokaže dovolj širokosrčen.

ZADOBROVOLJO

ZAKONSKI POMENEK

»Da boš vedel: od srca mi je žal, da sem se ločila od svojega prvega moža.«

»O, meni tudi...« vzdihne mož.

Moj prijatelj občuduje vse na meni: zobe, lep postavo, roke, polt, lase, sijaje oči, se pohvali izvoljenka svojih prijateljic.

»Dobro kaj pa ti občuduješ pri njem?«

»Njegov dobri okus!«

Advokat priteče ves zadihan domov in že s praga reče ženi: »Hitro skriv vse dragocenosti in denar! Tat, ki sem ga na sodišču pravkar rešil obtožbe, se bo prišel zabavati.«

»Ali je Fridolin dobro prestal operacijo?«

»Ni, kasneje so se pojavile komplikacije, ko se je poročil z bolničarko.«

USLUŽNOST

»Ali se zavedate, da moja prošnja že dve leti leži v vašem predalu?«

»No, vidite, pa niti enkrat še niste dobili računa za ležarino!«

ČE JE RAZPRODAJA

»Kriste, žena: kaj pa boš s temi kupi praznih škatelj?«

»Kupila sem jih na razprodaji.«

DRUŽINSKA SREČA

Učiteljica je dolgo pripovedovala šolarjem, kaj je to domače ognjišče, kaj toplo ozračje in kakšne so radosti družinskega življenja. Nazadnje je vprašala nekega učenca: »No, Zlatek: kaj pohiti tvoji očka, ko konča svojo službo?«

»To se tudi naša mamica vsak dan vpraša.«

Sebastien Bonlarampe ni bil izbirčen: stanovanje o katerem govorimo, je sestajalo iz dveh majhnih, nizkih in umazanih prostorov, ki sta gledala na mračno dvorišče, poleg tega pa še na vrhu šestnadstropnega vegetega stropa. Sreča je imel, ker je slučajno v kavarni zvedel, da tam stanuje bolehen, slaboten starec. Dokazal je, da je potrpežljiv, ker je dve leti čakal, preden se je ta starec odločil in zamenjal ta svet za onega, boljšega. In končno se je pokazal širokosrčnega, ker je podvojil vsoto, potrebno za »najnujnejša popravila« in se tako izognil vsaki kombinaciji svojih konkurentov.

Ves zadovoljen, ker je stvar speljal do konca, je vesel zapustil hotelsko sobo, kjer je do tedaj prebival, in se napotil v novo stanovanje.

— Od zdaj sem doma — je izjavil, ko se je vselil. — Doma! In Sodim, da bom miren.

Toda že prvo noč mu kašljanje, mamljanje, ječanje in pljuvanje najemnika pod njim ni dalo, da bi zaspal do treh zjutraj.

Hišnica, kateri se je takoj pritožil zaradi tega bučnega nočnega koncerta, je izjavila, da je tu brez moči.

— Tu ne morete ničesar. Vaš sosed je pravi stric vašega hišnega lastnika, kate- rega bo tudi nasledil. Če vam ni všeč, se izselite!

— Tako sem torej ob mir in počitek, do katerega imam pravico! — je besno kriknil Sebastien. — To je že preveč! Toda videli bomo, da tudi jaz nisem po juhi priplaval.

In je takoj zdrvel k svojemu odvetniku, gospodu Barbanpointu.

Pravnik je poslušal njegovo tožbo, se razumevajoče nasmehnil in dejal:

— Očitno je, vaš primer je jasen kot vada. Prestopek je jasen: osebno vznemirjanje... Dajte mi petdeset tisoč frankov kot akonta- cijo in zadevo bom vzel v svoje roke.

Ko je spravil bankovce v žep, je nadaljeval gospod Barbanpoint že bolj pesimi- stično:

— Vendar bi z ozirom na sedanji položaj takšna procedura zahtevala mnogo nezdod-

in stroškov... brez posebnih možnosti za uspeh. Dobro premislite! Če bi bil jaz na vašem položaju...

Ves iz sebe je Sebastien Bonlarampe pri- peljal odvetniku zaušnico.

— Prav! — je vzkliknil in zatresnil vrata za seboj. — Sam bom dognal svojo pravico!

Zvečer, ko se je vrnil domov, je prinesel s seboj lovski rog, ki ga je kupil na kredit. Vso noč je pihal v ta svoj instrument in pošiljal na vse strani sveta hreščete, neprijetne glasove in s tem povzročil, da so pričeli lajati psi vseh bližnjih četrti.

Šele zjutraj je prenehal, bled, izčrpan in pretresen.

— Moje Maščevanje se pričinja! — je dejal z mračnim glasom. — Bomo videli, koliko velja atentat na moj mir.

Tudi naslednjo noč in mnogo sledečih noči je — brez minute počitka — izvajal Sebastien svoj peklenski hrušč.

Takšno delo seveda človeka izčrpa in Sebastienovo zdravje je pričelo popuščati. Kmalu je dobil blede lica, ugasel pogled in hripav glas. Med hojo se je zibal. Edino močna volja ga je še držala na nogah.

— Tisti, ki se zadnji smeje, se najlepši smeje! — je vzklikal. — Nadaljeval bom, vse dokler ne bo zaprosil milosti!

V takšnem žalostnem stanju je osem dni kasneje srečal prav pred hišničnim stanovanjem svojega sosedu, debelušnega pet- desetletnika, ki ga je vljudno pozdravil.

Sebastien Bonlarampe se mu je posme- ljivo zasmeljal pod brk:

— No? Ste že kaj bolj zdravi? Že dalje časa vas ne slišim ponoči kašljati.

Sosed je zmignil z rameni.

— Da, da, — je odgovoril, — imate prav: za ta letni čas je slabo vreme...

In ko se je vljudno nasmehnil, je odšel in dvignil krajec klobuka.

— Oprostite mu, — je tedaj rekla hišnica otrplemu Sebastienu iz svoje lože. — Ubogi revež vas od vsega, kar ste rekli, ni raz- zumel niti besedice. Gluh je kot top. Lahko mu streljate poleg ušes, pa vas ne bo slišal:

Tudi Sebastien Bonlarampe ni ničesar več slišal: padel je nezavesten po tleh, kolikor je bil dolg...

Domislice

● Namizni prt nam mnogokrat služi kot jedilni list.

● Slikar naj slika akt toliko časa, dokler se ga ne poloti strast, da bi vžilpnil. Tedaj je akt gotovo dober.

● Alkohol je največji sovražnik. Etika pa uči: Ljubite svoje sovražnike!

● Marsikateri ribič in lovec ne more verjeti, da so naši predniki živeli ne- koč samo od lova in ribolova.

● Dandanes pravimo bogatemu bedaku — pameten je, a revnemu genlju — nor je.

● Prijatelji so kot lastovke: dokler je toplo, so pri nas, ko občutijo zimo, se selijo.

● Laskanje pokvari dušo prej ka- kor sladkor zobe.

● Mladost brez ljubezni ni mnogo vredna, toda ljubezen brez mladosti še manj.

● Največ časa pri govorenju po- rabijo tisti, ki nimajo kaj povedati.

● Ljubezen je konstruktivna. Ust- varja in gradi — toda le tedaj, če ni falzifikat.

● Mladina brez idealov in ladja brez krmila gredo istemu cilju naproti.

● Teže je odpustiti, kakor žaliti, zato ljudje več žalijo, kakor odpus- čajo.

● Največ je prijateljstva tam, kjer se o njem najmanj govori.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 28. 7.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Iz knjige gostov — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Za vsakogar nekaj — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Nedelja, 29. 7.: 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Iz ruskih oper — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 „Srečanje v mraku“ — 21.10 Zabavni koncert.

Ponedeljek, 30. 7.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Korški knjižni kotiček — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Aktualna za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj menite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Korška domovinska kronika — 21.45 Glasbene specialitete.

Torek, 31. 7.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Glasba Josepha Haydna — 14.45 Korško pesništvo — 15.00 Posebej za vas — 18.00 Promelna vzgoja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Radijska igra — 21.30 Južnjaške impresije.

Sreda, 1. 8.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.15 Glasba za mladino — 15.45 Predstavljamo mlade talente — 18.15 Pomoč vsakda potrebuje — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Četrtek, 2. 8.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Jutranji koncert — 14.45 Hector Berlioz: Poletna noči — 15.15 Korški knjižni kotiček — 15.30 Posebej za vas — 15.45 Aktualna reportaža — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Vesele zgodbe — 21.10 Korška pokrajina.

Petek, 3. 8.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Godba na pihala — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Salzburške slavnostne igre.

II. PROGRAM

Sobota, 28. 7.: 8.20 Da, to je mo'ja melodija — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.45 Zabavni zvoki — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 13.35 Slavni umetniki — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 15.15 Iz parlamenta — 17.10 Salzburške slavnostne igre — 17.40 Ljudstvo in domovina — 21.15 Pariški ABC — 22.20 Plesna glasba za konec tedna.

Nedelja, 29. 7.: 7.05 Godba na pihala — 8.05 Oj, te ženske — 10.00 Dobrodošli v Avstriji — 10.20 Glasbena pestrost — 11.00 Salzburške slavnostne igre — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Vesele pelje, veselo igranje — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Ponedeljek, 30. 7.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.40 Ženska oddaja — 21.00 Salzburške slavnostne igre — 22.45 Tedenski športni komentar.

Torek, 31. 7.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Pisan venček not — 21.30 Radijska igra — 22.15 Zaplešite z nami.

Sreda, 1. 8.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Komorni koncert — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 „My fair Lady“ — 20.45 Glasbena umetnost — 21.10 Seine-Danava.

Četrtek, 2. 8.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 14.15 Znanj orkestri — 16.00 Izkoreninjenje duše — 17.40 Ženska oddaja — 18.00 Glasba za delopust — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Petek, 3. 8.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.30 „Čarličin ujetnik“, radijska igra — 21.00 Glasba za zabavo.

TELEVIZIJA

Sobota, 28. 7.: 19.00 Kaj vidimo novega — 20.20 Na obisku pri Ferdinandu Raimundu, gledališka oddaja.

Nedelja, 29. 7.: 14.30 Avstrijska prvenstvo v lahki atletiki — 17.00 Za otroke — 17.50 Svet mladine — 18.20 Sedem dni dogajanj — 20.00 „Naše malo mesto“.

Ponedeljek, 30. 7.: Kmetijski razgled — 20.20 Kratki film — 20.25 Aktualni šport — 20.50 Kje vas lišči čevlji? — 21.15 „Deklica Marion“.

Torek, 31. 7.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.15 Kratki film — 20.20 „Naša Jenny“ — 21.15 Vsakdanost vojaka.

Sreda, 1. 8.: 17.00 Za otroke — 17.30 „Lassie“, zgodba psa — 19.30 Slike iz Avstrije — 20.20 Kratki film — 20.25 „Mož, ki je hotel svet spremeniti“.

Četrtek, 2. 8.: 19.30 Kriminalni film — 20.20 Kratki film — 20.25 Prva pomoč — 21.00 „Ljubezen in kako jo zdravimo“, veseloigra.

Petek, 3. 8.: 19.30 Slike iz Avstrije — 20.20 Kratki film — 20.25 „Zadnji rok“, kriminalni film.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 28. 7.: 8.35 Chopinove mazurke — 8.55 Počitniška popolovanje — 9.10 Zabavni kaleidoskop — 9.45 Poje ženski vokalni kvartet — 11.00 Iz zgodbe o mali Čo-Čo-San — 11.40 Iz albuma popevk — 12.05 Viški fantje so na obisku — 13.30 Popularne orkestralne skladbe slovenskih skladateljev — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.35 Vožila — 15.20 Napolki za turiste — 15.45 Popularni Emil Adamič — 17.50 Kitara in harfa — 18.10 V vedrem razpoloženju se skladatelj Richard Strauss — 18.45 Naši popotniki na tujem — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Za prijeten konec tedna — 23.05 Sobotni ples.

Nedelja, 29. 7.: 6.00 S sprejemnikom na dopust — 6.30 Napolki za turiste — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.47 Poje otroški zbor radia Ljubljane — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 9.45 „Sel je popotnik skozi atomski vek“ — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Opera malineja — 11.30 Neznane umetnine iz Vojvodine, reportaža — 12.00 Vožila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Slovenske narodne — 14.15 Vožila — 15.15 Ob zvokih zabavne glasbe — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Melodije za nedeljsko popoldne — 17.05 Športna nedelja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Vaša pesem, vaša melodija — 20.50 Športna poročila — 22.15 Posnetki koncertov III. jugoslovanskega festivala jazz na Bledu — 23.05 Zaplešimo v novi teden.

Ponedeljek, 30. 7.: 8.05 Sattner: Jettejeva prisega, kantata — 8.32 Pisani ritmi — 8.55 Za mlade radovedneže — 11.00 Pri skladatelju Jakobu Gotovcu — 11.35 Za dobro voljo — 12.05 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.20 Zabavni zvoki — 15.40 Literarni prehod — 17.05 Arija skozi stoletja — 18.10 Portret jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert Orkestra Slovenske filharmonije — 20.45 Kulturni globus — 21.40 Igrajo majhni zabavni ansambli — 22.15 Zvočne slike raznih dežel: Nizozemska.

Torek, 31. 7.: 8.05 Pesmi o jutru — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Počitniško popolovanje — 9.45 Kmečka godba — 11.00 Glasba za otroke — 12.05 Trio Slavka Avenika s pevci — 13.30 Pojela Renata Tebaldi in Mario del Monaco — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.35 Vožila — 17.05 Orkester Berlinskih filharmonikov — 18.10 Mali plesni kaktaj — 18.30 Poje Mariborski komorni zbor — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Pojoči horizonti juga — 20.30 Radijska igra — 21.45 Orkester Slovenske filharmonije.

Sreda, 1. 8.: 8.05 Simfonična motineja — 8.55 Pisan sva pravljic in zgodb — 9.45 Violinistka Jelka Staničeva — 11.00 Iz Osterževne opere „Krst pri Savici“ — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Zabavni kaleidoskop — 12.05 Veseli hribavci — 13.30 Iz baleta „Ohridska legenda“ — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.35 Opera glasba — 15.20 Komorni zbor radia Ljubljane poje pesmi raznih narodov — 17.05 Šoferjem na pot — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Naši variete — 21.30 Pred mikrofonom so naši pevci in majhni zabavni ansambli — 22.15 Morda smo izbrali fudi vašo priljubljeno melodijo.

Četrtek, 2. 8.: 8.05 Jutranjica s četkoslovaško godbo — 8.30 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Počitniško popolovanje — 9.10 Vesele počitnice — 9.25 Iz slovenskih oper — 11.30 Priljubljene popevke — 12.05 Vaški kvintet s pevci — 13.30 Pri Chopinu — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.35 Vožila — 15.20 Malo instrumentov, veliko glasbe — 15.30 Iz opere „Evgenij Onjegin“ — 17.05 Koncert po željah — 18.10 Turizem in melodije — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napევov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 3. 8.: 8.05 Iz Gershwinove opere „Porgy in Bess“ — 8.30 Zabavni kaleidoskop — 8.55 Pionirski tednik — 9.43 Slovenske narodne — 11.00 Dopoldne pri Mozartu — 12.05 Pozdrav iz Vranja — 13.30 Z junaki Donizettijevih oper — 14.05 Glasbeni omnibus — 14.35 V domačem tonu — 17.05 Solist tega tedna — 17.40 Mali klub ljubiteljev popevk — 18.10 Wolf-Ferrari in Štirje grobljani — 19.05 Glasbene razglednice — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Zbori Orlanda di Lasso in njegovih sodobnikov — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.15 Vabimo vas na ples.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 28. 7.: 14.40 Pojela Ivo Robič in Radmila Karaklajič — 16.00 „Medvedove dogodivščine“ — 16.20 Opera glasba — 18.30 Skladbe julijskih avtorjev — 19.00 Pianist Marjan Lipovšek — 19.30 Goriški obiski — 20.40 Zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 21.00 „Zaljubljena violina“, komedija.

Nedelja, 29. 7.: 9.00 Kmetijska oddaja — 11.30 Za najmlajše 13.30 Glasba po željah — 14.45 Kvintet Niko Štritač — 16.00 Popoldanski koncert — 18.00 Obzornik filmskega sveta — 21.30 Sodobna simfonična glasba — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 30. 7.: 18.30 Skladbe jugoslovanskih avtorjev — 19.15 Bartok: Madžarske skice — 19.30 Radijska univerza — 20.30 Wagnerjeva opera „Tristan in Izolda“.

Torek, 31. 7.: 18.30 Italijanski operni pevci — 19.00 Klarinetist Miha Gunzek — 19.20 „Babica“, pravljica — 20.30 Wagnerjeva opera „Tristan in Izolda“ — 22.00 Bizantinska civilizacija.

Sreda, 1. 8.: Simfonije Prokofjeva — 19.30 Turistični razgledi — 21.00 „Dekle in vojaka“, drama.

Četrtek, 2. 8.: 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja — 19.00 Altistka Marija Bitenc — 19.15 Balet iz opere „Faust“ — 19.30 Z Valvazorjem po naši deželi — 21.00 Simfonični koncert.

Petek, 3. 8.: 18.30 Iz simfonične glasbe 19. stoletja — 19.00 Koncertna sezona tržaške ljudske univerze — 19.30 Človek in casta — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe — 22. Srečanja s tržaškimi književniki.

Tudi to je „demokratska“ Amerika:

„Meni črncu, ne dajo niti kruha niti postelje, da bi vanjo legel“

Amerika se ponaša kot nekakšen vzor svobode in demokracije. Ne bomo se spuščali v ocenjevanje elementov, ki govore za in proti temu kategoričnemu mnenju, saj je dovolj že dejstvo, da velja v tej „demokratski“ Ameriki — posebno v južnih državah — sramotna diskriminacija nasproti črnemu ljudstvu, ki prav gotovo odtehta vse pozitivne elemente demokracije.

Pri nas v Evropi, kjer je rasizem, če izvzamemo fašistično dobo, zares bolj redek pojav, si niti ne moremo zamisliti, kaj pomeni sovraštvo določenih krogov belopoltnih državljanov v južnih državah ZDA. O tem rasizmu se pri nas govori le ob kakem ekskursu, ko začno o njem pisati in poročati časopisi in agencije; toda rasistična nestrpnost je ponekod v Ameriki tako trajen in tako živ pojav, da si ga mi niti ne moremo predstavljati.

Zelo lepo je to prikazal neki italijanski novinar, ki se je prebarval in preoblekel v črnca in napravil dolgo potovanje po najbolj rasističnih mestih Amerike. Iz njegovega potopisa povzemamo le nekaj citatov:

„Le nekaj minut manjka do polnoči in odhajam proti Mobile v upanju, da bi na cesti naletel na kak motel. Moj optimizem pa je, kot vedno, neupravičen. Noben motel v Alabami ne sprejme črnca. Za črnca motelov ni. Moj voz drvi mimo motelov, ki so razsvetljeni in pred katerimi se bleščijo lepo razvrščeni avtomobili. Pred vsakim vhodom po eden. Za njimi pa belci spe spanje pravičnega. Ti, črncu, pa vozi, kar vozi — mi je rekel neki lastnik garaže, katerega sem povprašal, če je kje v bližini kak motel za črnca — ti kar vozi in vozi...“

„Varnega in pred sovraštvom ter neznanjem zaščitenega se čutiš le, ko si zaprt v drvečem avtomobilu. Radijski sprejemnik na avtomobilu je ves čas prižgan. Glas neke črncu poje. Nato sledijo najnovejše radijske vesti krajevne postaje: ‚Gospoda X sta bila okradena. Iz njunega stanovanja so odnesli 24 dolarjev. Gospa X je izjavila, da meni, da je to bil neki črncu. Gospod X je skoraj slep, gospa X pa popolnoma slepa.‘ Druga vest iste radijske postaje: ‚Črncu Y je bil danes obsojen, ker je ukradel šest dolarjev.‘“

„Alabama je kljub vsemu zabavna država, polna humorja. Žaromet mojega avtomobila grabita ob cesti sledeče napise: ‚Pridite, videli boste kravo s petimi nogami...‘ Radijski sprejemnik nadaljuje: ‚...Vračam se v Alabamo! Jaz ne! Najbolj neumen napis pa je: ‚Dobrodošli v Alabami!‘, ki ga je podpisal sam guverner. Meni črncu, pa ne dajo niti kruha niti postelje, na katero bi legel in zaspal. Vse, kar mi dajo, in to za plačilo, je bencin, bencin, sam bencin...“

„Med Charlotte in Atlanto se pogosto ustavim ob pogledu nad siromašnimi stanovanji črncev. V nobenem predelu Evrope, niti v Španiji, niti v južni Italiji nisem videl

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 30. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda — Glasbeni mozaik — 18.00 Delo zaspil, mamica bdi!

Torek, 31. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Slovenski samospeli.

Sreda, 1. 8.: 14.15 — Poročila, objave. — V sredo popoldne v prijetni družbi...

Četrtek, 2. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Otroci, poslušajte!

Petek, 3. 8.: 14.15 Poročila, objave. — Ščepec pristnega koroskega humorja...

Sobota, 4. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 5. 8.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ta teden vam priporočamo!

- Din Lin: **SONCE NAD REKO SANGANJ**, roman iz današnje Kitajske, 248 str. ppl. 17 šil.
- Nikolaj Ostrovski: **ROJENI V BURJI**, roman. 256 str. ppl. 18 šil.
- Avgust Šenoa: **KMEČKI PUNT**, zgodovinski roman, 320 str. ppl. 24 šil.
- Archibald Joseph Cronin: **ŠPANSKI VRTNAR**, zgodba, 168 str. kart. 24 šil.
- Vasja Ocvirk: **SONCU NI VERJETI**, roman, 232 str. ppl. 31 šil.
- Henri Beyle-Stendhal: **RDEČE IN ČRNO**, roman, 448 str. pl. 38 šil.
- James Cook: **POTOVANJA OKROG SVETA**, 388 str. ilustr. pl. 38 šil.
- Charles Dickens: **POVEST O DVEH MESTIH**, roman, 392 str. ppl. 36 šil., pl. 40 šil.
- **PISMA NA SMRT OBSOJENIH**, zadnji pozdravi ustreljenih talcev, 332 str. pl. 44 šil.
- Dominik Smole: **ČRNI DNEVI IN BELI DAN**, roman, 220 str. ppl. 52 šil.
- Janez Jalen: **OGRAJ**, povest, 372 str. pl. 65 šil.
- Gaj Svetonij Trankvil: **DVANAJST RIMSKIH CESARJEV**, 392 str., slik. pril. pl. 82 šil.
- David Herbert Lawrence: **ZALJUBLJENE ŽENE**, roman, 612 str. ppl. 83 šil.
- Charles de Coster: **ULENSPIEGEL**, 808 str. ilustr. pl. 138 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse